

SREČNO 1980?

katedra

časopis univerzitetne sodobnosti Katedra
62000 Maribor, Ob parku 5, tel. (062) 22 004
Žiro račun: 51800 — 678 — 81846
Izdaja Univerzitetna konferenca ZSMS na
mariborski univerzi

Glavni urednik: Zdravko Kravanja
Odgovorna urednica: Vera Damjan
Številko je oblikoval: Iztok Jančar
Tajnica uredništva: Slavica Domanjko
Distributer: Vlado Hojnik
Tehnični urednik: Marjan Hanl
Lektorica: Alenka Filipančič
Sodelavci: Jožica Bauman, Petra Čebokli,
Dušan Ivanišin, Darinko Kores, Tatjana Ma-
ruško, Ernest Padežnik, Jana Padežnik, Sre-
čko Pirtovšek, Tomaž Pandur, Irena Šket,
Tanja Štajner, Zvone Teržan, Igor Turičnik in
Lucijan Vihar.

Izdajateljski svet: Marija Debelak, Marjan Fe-
konja, Miroslava Geč-Korošec, Miran Kra-
jšek, Fanika Kranjc, Franc Kržan, Mojca Ma-
jerle, Lujo Polanec, Marjan Pungartnik
(predsednik), Bogdan Čepič, Franci Roge-
lšek, Vili Vindiš, Sebastijan Strašek, Črtomir
Stropnik, Ivan Soče, Zvone Teržan.

Sofinancerji: Katedra izhaja ob podpori šol
Univerze v Mariboru, Univerzitetne konfe-
rence ZSMS Maribor Izbrazovalne skup-
nosti Slovenije, Kulturne skupnosti Slovenije,
Zveze skupnosti za zaposlovanje Slovenije in
Raziskovalne skupnosti Slovenije.

Tisk: ČGP Mariborski tisk, Tržaška 14

Cena izvoda je 3 din. Letna naročnina znaša
40 din, za združeno delo in inštitucije 60 din.
Nenaročenih slik in rokopisov ne vračamo.
Uradne ure vsak delovnik od 11 do 13 ure.

„MLADI KOMUNISTI“

V Mariboru je približno vsak deseti občan član zveze komunistov. To je veliko število, zanimalo pa me je, koliko od njih je dijakov na mariborskih srednjih šolah.

Pričakoval sem, da se bom srečal z močnimi OO ZK, vendar sem se pošteno uštel, saj je komaj vsak stopenjdeseti srednješolec član zveze komunistov. Zakaj tako?

Profesorica Milojka Vašič, sekretarka OO ZK na prvi gimnaziji, ugotavlja, da so dijaki komunisti pretežno iz delavskih družin, redko iz kmečkih, iz intelektualnih družin pa jih enostavno ni! Kot enega od osnovnih razlogov za takšno stanje je navedla tudi preobremenjenost dijakov, zaradi katere se ti vedno bolj oddaljujejo od krožkov in ostalih izvenšolskih dejavnosti.

Na podobne probleme sem naletel tudi na ostalih srednjih šolah, s tem da so mi drugje navedli tudi preobremenjenost dijakov, zaradi katere se ti vedno bolj oddaljujejo od krožkov in ostalih izvenšolskih dejavnosti.

Tako so mi povedali profesorji, sekretarji OO ZK. Pogovoril pa sem se tudi z dijaki samimi. Ugotovil sem, da jih velika večina sploh ne pozna vloge OO ZSMS in OO ZK v šolski samoupravi in v izgradnji našega političnega sistema. Čutijo se odtujene. Očitno imajo še vedno predavatelji zadnjo besedo, kadar se govori o zadevah na šoli.

Tudi osnovne naloge ZKJ v naši družbi jim niso povsem jasne. Prav tako so redki tisti, ki poznajo statut in program ZKJ in ZKS. Vsi so vedeli povedati, kdo sta Marx in Engels, a na vprašanje, kdo je predsednik in kdo sekretar ZKS, so mi znali le redki odgovoriti.

Takšno stanje na mariborskih srednjih šolah je res žalostno. Se lahko, kaj se predava pri predmetu samoupravljanje s temelji marksizma. Ali je pri tem predmetu pomembno znati le to, kar piše v knjigi, ali pa bi morali vedeti tudi to, kar se dogaja v okolju, v katerem živimo, in v družbi, katere del smo?

Naj se povrnem k prej omenjenim izgovorom na starše. Zanima me, zakaj se nihče ne potruzi, da bi se z njimi pogovoril.

Žal je šola še vedno tako daleč od staršev, marsikdaj pa tudi od dijakov!

DEJAN VERČIČ

MARKSISTIČNI KROŽEK NA VŠOD KRANJ

V okviru OO ZSMS VŠOD kot del komisije za idejnopolitično delo, aktivno deluje marksistični krožek.

Delo krožka temelji na spoznanju, da smo, kljub napredku naše družbe, še vedno priče nasamoupravnim odnosom na različnih področjih našega življenja. Zavedamo se, da s še tako močno voljo, a brez ustreznega znanja, ne moremo biti uspešni v boju s pomanjkljivostmi naše družbe. Zato na naši šoli študenti v okviru marksističnega krožka pridobivamo znanje za obvladovanje problemov, ki jih porajajo protislovja v objektivnem svetu. Delovanje krožka je sestavljeno iz samostojnega spoznavanja teorije marksizma in socializma, organiziranja raznih predavanj znanih teoretikov o aktualnih temah in ogledov filmskih predstav ter okroglih miz o žgočih problemih naše družbe.

Člani krožka študiramo literaturo in proučujemo obstoječe stanje. Na podlagi takega dela smo, konec novembra letos, organizirali okroglo mizo o idejni zasnovanosti študija organizacije dela, ki so se je udeležili študentje — predstavniki drugih sorodnih šol. Delo tega posvetovanja je bilo sestavljeno iz:

1. analize problemov organizacije dela v naši družbi,
2. kritične analize meščanskih teorij organizacije dela,
3. preučevanja marksističnih izhodišč organizacije dela in
4. kritične analize študijskih programov VŠOD.

Okrogla miza je bila začetna faza priprav za širše posvetovanje o marksističnih izhodiščih organizacije dela, ki jo namerava pripraviti marksistični center na VŠOD prihodnje leto spomladi.

Stamenko Jovanovič

VISOKOŠOLSKI POKLCI IN ŠTUDIJ

Priročnik s tem naslovom je izdala zveza skupnosti za zaposlovanje skupaj s centrom za razvoj univerze in je namenjen vsem, ki se odločajo za študij. S pridom ga lahko torej uporabijo maturanti in mlajši srednješolci, ki bodo svoje izobraževanje nadaljevali na univerzi, dobrodošel pa bo tudi delavcem v združenem delu, ki so se ali se bodo odločili za študij ob delu ali iz dela. S pomočjo tega priročnika bodo kadrovske službe lažje svetovale svojim delavcem pri odločanju za nadaljnje izobraževanje.

Ob prebiranju priročnika je opaziti pozitiven premik v primerjavi s podobnimi, že izdanimi knjigami, saj le-ta vsebuje obsežnejše informacije.

Tako dobimo koristne napotke, kako se odločiti oziroma kako izbrati vrsto študija — navedene so namreč različne študijske smeri po fakultetah, v tabelah najdemo podatke o družbenih potrebah, opisana pa so tudi področja dela za posamezne poklice, kar je bodočim študentom zelo dobrodošlo. Mnogokrat se namreč dogaja, da bruci pa tudi starejši študenti poznajo svoj bodoči poklic samo okvirno in pravzaprav ne vedo, kaj bodo sploh delali.

V priročniku so zajete še informacije o administrativnem postopku pri vpisu, o štipendijah, študentskih domovih, prehrani, možnosti zaslužka preko študentskega servisa, informacije o knjižnicah...

Avtorji niso pozabili niti na samoupravljanje v visokem šolstvu niti na organiziranost študentov. Prav tako so navedli možnosti za dejavnosti v prostem času, torej za obštudijske dejavnosti, saj so zajeli celo naslove študentskih listov, radia, plesnih klubov, informacije o mednarodni izmenjavi študentskih praks...

Priročnik je torej dokaj obsežen in ga je vredno pohvaliti. Avtorji so skušali zajeti res vsa področja, ki utegnejo zanimati bodoče študente. Kot vsaka stvar pa ima tudi ta določene pomanjkljivosti in napake — tu in tam najdemo kakšen netočen podatek (npr. o drugostopenjskem študiju gradbeništva — smer komunala na VTS, ki sploh ni organiziran), včasih pa je tudi kakšna napaka v tabelah o družbenih potrebah določenih poklicev, za kar pa so krive tudi delovne organizacije, ki niso sporočile natančnih podatkov.

Bodoči študenti — sezite po priročniku in ne bo vam žal!

Vera Damjan

20 LET XI. SNOUB MILOŠ ZIDANŠEK

Gotovo poznate tabornike, morda ste tudi sami člani njihove organizacije ali pa ste to bili v „mladih letih“. Pa ne takšni, ki enkrat na leto postavijo šotor ob morju, ker je to pač bolj poceni in zanimivo, pač pa tisti „pravi“, ki se učijo veščin, osvajajo zvezde in počenajajo mnogo zanimivih stvari.

Zveza tabornikov v Mariboru vključuje okoli 3000 članov, od predšolskih do tistih „že odraslih“. Vsi so razporejeni v deset odredov. Mnogo novih članov so pridobili prav letos, ko so ob akciji NNNP ustanovili taborniške organizacije v vsaki osnovni šoli. Če že niste taborniki (kaj se zmrdujete, saj nisem rekel medvedek ali čebelica), pa gotovo poznate namen taborništva. Ta je predvsem vzgajanje mladega človeka. Razvijanje njegove samostojnosti, iznajdljivosti, discipline in dela, usposabljanje za življenje v naravi, za SLO itd. skoz različne akcije, taborjenja in tekmovanja. Taborniška organizacija je tudi kolektivni član ZSMS.

Letos praznuje eden od odredov — gotovo vsem poznana XI. SNOUB Miloš Zidanšek — svojo dvajsetletnico. Poleg drugih taborniških dejavnosti ta odred prav gotovo razvija in neguje tradicije NOB. Tako so ob ustanovitvi prevzeli ime partizanske brigade, ki se je med vojno bojevala na Štajerskem, sodelujejo z borci te brigade, ki so tudi njihovi častni člani, vsako leto taborijo v Gornjem Gradu, ki so ga borci brigade med vojno osvobodili... Za svoje delo so prejeli številna priznanja, med njimi tudi najvišje: partizanski odred.

Konec novembra so priredili letno konferenco s svečano akademijo. Povabili so vse tabornike, ki so delali ali še delajo v tem odredu. Pregledali so svoje bogato delo, podelili priznanja in se pogovorili o delu v bodoče. Ker je število članov zelo naraslo — sedaj jih je 350 — so odred razdelili v tri nove odrede, s čimer bodo lahko svoje delo še izboljšali.

Na koncu so priredili še taborniški ples, ki je bil namenjen medsebojnemu spoznavanju, pogovorom in seveda zabavi, ki so si jo prav gotovo zaslužili. DANA PADEŽNIK

MLADINSKE DELOVNE AKCIJE TUDI TAKO

Vsako leto se pojavlja problem udeležbe študentov na republiških in zveznih delovnih akcijah. Ugotavljali smo, zakaj je takšno stanje nastalo, in nakazali nekatere rešitve.

Mislím, da se nismo dovolj poglobili v ta problem, saj ni dovolj, da omogočimo študentom sodelovanje v katerikoli akciji oziroma brigadi v terminu, ki jim pač ustreza. V samo delo bi bilo potrebno vnesti več dinamike, študentom bi morali omogočiti, da bi lahko na takšnih akcijah uporabili znanje, ki ga pridobivamo v vzgojno izobraževalnem procesu. Tako bi lahko bili študenti — vodje posameznih interesnih področij, vendar to ne pomeni, da ne bi delali tudi s krampom in lopato.

Pojavlja pa se problem glede priznavanja prakse od strani štipenditorjev, ki ga bo treba čimprej rešiti, če želimo večjo udeležbo študentov na mladinskih delovnih akcijah. Zavzeti se moramo, da združeno delo (štipenditorji) sodelovanje na teh akcijah prizna kot obvezno počitniško prakso. Če bi študenti bolj ali manj opravljali delo v svoji

stroki, prav gotovo ne bi bilo težav pri realizaciji te zamisli s strani OZD.

Potrebno pa je tudi več angažiranosti vseh nas pri odpravljanju nezadostne udeležbe študentov na mladinskih delovnih akcijah. OK ZSMS naj bi prek pokrajinskih klubov pridobivala udeležence mladinskih delovnih brigad. Vsi vemo, da doslej občinske konference s temi klubi niso sodelovale. Obe UK ZSMS pa morata tudi popularizirati mladinsko prostovoljno delo. Neposredno bi ju bilo potrebno vključiti v center za MDA pri RK ZSMS, saj bi lahko na ta način takoj rešili obstoječe probleme, za delo na tem področju pa bi morali angažirati tudi obe univerzi. Dosledno je potrebno izpolnjevati samoupravni sporazum o mladinskem prostovoljnem delu, samo prisotnost na MDA pa je potrebno bolje vrednotiti.

Doslej smo vzroke za tako stanje samo ugotavljali, nismo pa jih dosledno odpravljali. Več pozornosti bo treba posvetiti idejnopolitičnemu usposabljanju in interesnim dejavnostim, zato naj se organizirajo tako, da bodo vsi udeleženci delovnih akcij enakopravno sodelovali na vseh področjih. Josip Škrumlec

SODELOVANJE V RAZVOJU

Od leta 1974 sodeluje tehniška elektro strojna tekstilna šola s tehniškim šolskim centrom iz Kraljeva. Vsa ta leta izmenjujeta izkušnje in sodelujejo na različnih področjih.

Osnova tega sodelovanja so delegacije, ki so sestavljene iz članov proforskega zbora in predstavnikov mladinske organizacije na šoli. Kot gotovo veste, imajo v Srbiji že dalj časa usmerjeno izobraževanje, zato nam njihova delegacija posreduje izkušnje, ki so jih dobili na tem področju. Njihovi dijaki prihajajo v Maribor na ekskurzije, mi pa jim pomagamo pri izbiri obiskov. Ob takšnih priložnostih prirejamo tudi športna srečanja in izlete.

Razen izmenjave obiskov pa izdajamo tudi skupno glasilo Mladi radnik. Tiskajo ga v Kraljevu, mi jim pa pošiljamo prispevke. Glasilo je tiskano večinoma v cirilici, razen naših, slovenskih prispevkov.

Na prvi pogled je seveda vse lepo in prav. Pa ni tako! Malokdo na naši šoli obvlada srbohrvaščino v tolikšni meri, da lahko razume članke, spise in predvsem poezijo. Še manj je seveda tistih, ki znajo brati cirilico, morda eden ali dva v razredu, kar pa je premalo, da bi list dosegel svoj namen. Mislím, da je tudi v Kraljevu tako, da tudi oni ne berejo naših prispevkov. Latinico seveda obvladajo, ne pa slovenskega jezika. To sklepam zaradi pogostih tiskarskih napak, ki se pojavljajo le v naših prispevkih.

Zakaj ne bi torej namesto lista, ki ne opravlja svoje funkcije zblizevanja in spoznavanja, uvedli nekaj, kar vsi razumemo? Raje bi izmenjavali fotografije, saj bi tako vsi razumeli vse, posebej če bi jim dodali komentarje. Zakaj ne? saj imamo akiven foto krožek, ki prireja v šolski avli skoraj vsak teden razstave z najrazličnejšimi temami. Mislím, pa da bi lahko našli še kakšno boljše pot do sodelovanja in izmenjave izkušenj.

Ostali problemi, ki se pojavljajo pri našem sodelovanju izvirajo iz razdalje. Dobra volja je! Vsi bi radi da bi v Srbijo pošiljali številnejše delegacije, pa kaj, ko ni dovolj denarja. Tudi pot je naporna, saj se je treba do Kraljeva voziti celih 15 ur, pa še zveze so slabe. Če bi potovali do Beograda z letalom, bi se razmere sicer izboljšale, vendar je to spet zvezano s finančnimi težavami.

Upam, da to sodelovanje ne bo zamrlo, le organizira naj se. Treba pa je najti pravo pot za izmenjavo mnenj in izkušenj. Jure Marn

KULTURNO ŽIVLJENJE MLADIH

Na temo razvoj kulturnega življenja mladih v Mariboru je razpravljalo nad 130 delegatov iz OO ZSMS na seji občinske konference ZSMS, ki je bila v sredo, 12. decembra 1979, v prostorih OK ZSMS.

Glavna ugotovitev razpravljalcev je bila, da je kulturno življenje mladih v Mariboru na psu, pa še ta pes je zelo šibak. Žal so vsi delegati govorili o že znanih problemih, nihče pa ni globlje analiziral vzrokov za takšno stanje. Najbrž bi lahko podobne razprave slišali tudi pred petimi ali desetimi leti: ni denarja, ni prostorov, ni mentorjev, ZSM si bo prizadevala oživiti kulturno dejavnost, takšno stanje se mora spremeniti in podobno.

Žal pa na seji ni bilo nobenih konkretnih predlogov za izboljšanje takšnega stanja. Podani so bili sicer sklepi, ki pa so preveč splošni — ustanovitev mladinskega kulturnega centra, usposabljanje mentorjev, izboljšanje informiranja in podobno.

Torej spet ena izmed sej z veliko besed in žal, zelo malo konkretnih predlogov.

cic

ŠTUDENTSKE ODDAJE NA RADIU MARIBOR

Od 1. decembra dalje lahko poslušate študentske oddaje na radiu Maribor, ki jih pripravlja študentska redakcija na radiu Maribor skupaj z univerzitetno konferenco ZSMS, vsak ponedeljek in vsak drugi petek in sicer:

vsak ponedeljek je na sporedu od 18 do 18.30 ŠTUDIJ IN GLASBA, Vsak drugi petek pa je na sporedu od 18.15 do 9 MARIBORSKI BRUC. Ker želimo, da bi bilo in seveda vaše oddaje še boljše, pestrejšje in zanimivejše, vabimo k sodelovanju nove stalne ali občasne sodelavce (novinarje, humoriste, literate, glasbenike...) Vsi, ki želite na kakršenkoli način sodelovati, nam to sporočite na naslov Radio Maribor, Koroška c. 19, za študentsko redakcijo. Lahko pa nas tudi obiščete ali pokličete po telefonu 24 281.

Uradne ure imamo vsak

TOREK
od 12 do 13 ure,
ČETRTEK
od 12 do 13 ure,
PETEK
od 19 do 20 ure.

Prav tako želimo, da nas obveščate o vseh problemih, težavah in nepravilnostih, ki jih srečujete na predavanjih, na ulici ali kje drugje. Pišite nam, če so vam oddaje všeč, česa je preveč, česa je premalo, o katerih študentskih problemih bi naj spregovorili.

Skratka, sodelujete z nami, prispevke tudi honoriramo. Prav tako bomo honorirali vsako dobro domislico ali šalo, ki nam jo boste poslali.

STUDENTSKA REDAKCIJA
NA RADIU MARIBOR

Leto 1979 je bilo posvečeno vsem otrokom sveta. Skrbeli smo za njih, jih vzgajali in delali pravzaprav vse, kar bi sicer morali, da bi otroci imeli takšno otroštvo, ki si ga zaslužijo. Upamo lahko samo, da je bilo to leto prelomnica v skrbi za otroke in ne samo ena od človeških fraz in navad, da se vpeljejo razna mednarodna leta. Sicer pa eno so želje, drugo pa to, kar smo sposobni narediti.

izobraževanje

„ZA“ ALI „PROTI“ VISOKI PRAVNI ŠOLI V MARIBORU

Ze precej časa tečejo razprave o drugostopenjskem študiju na višji pravni šoli v Mariboru. Mnogo je takih, ki pripisujejo uvedbi druge stopnje prava na univerzi v Mariboru pozitivno in koristno vlogo, medtem ko obstaja tudi določeni zadržki.

Kakšna je trenutna situacija oziroma v kakšnem stadiju so priprave višje pravne šole na preraščanje v drugo stopnjo, je povedal magister Ivan Justin, dekan Višje pravne šole.

SO BILI IN KDAJ SO BILI POSKUSI ZA USTANOVITEV DRUGE STOPNJE? KAKŠNI SO BILI REZULTATI?

Višja pravna šola je v prejšnjih letih že poskusila s svojim razvojem na drugostopenjski študij prava v Mariboru, vendar je bil sam postopek zaustavljen glede na okoliščine, ki jih je ugotovila gospodarska zbornica Socialistične republike Slovenije in drugi pristojni republiški organi, namreč, da v Sloveniji še ni ekzaktno izkazanih kadrovskih potreb v združenem delu po povečanem številu diplomiranih pravnikov.

Navedli so tudi razloge, da je treba zmanjšati osip, tako na pravni fakulteti v Ljubljani kot na višji pravni šoli v Mariboru še bolj razviti študij ob delu, zlasti pa počakati na ustanovitev posebnih izobraževalnih skupnosti, ki naj same neposredno v združenem delu pretehtajo resnične potrebe po dodatnih diplomiranih pravnikih.

PRI VSEM TEM, KAR STE PAVEDALI, LAHKO SPLOH SKLEPAMO, DA BOMO DOBILI TUDI V MARIBORU DRUGO STOPNJO?

Ne glede na povedano se univerza v Mariboru in s tem tudi višja pravna šola in druge družbenopolitične skupnosti v tej regiji znova pripravljajo, da bi v prihodnjem srednjeročnem obdobju 1981—85 proučili možnosti in pogoje za uvedbo drugostopenjskega študija diplomiranih pravnikov — gospodarske pravne usmeritve — v Mariboru, saj je po naših ocenah takšen profil v podravski, koroški, pomurski in celjski regiji močno deficitaren. Trdne in konkretne podatke, pa bo lahko v prihodnjih mesecih posredovalo združeno delo teh regij samo, in to prav v obdobju, ko pripravljajo osnutke za nov srednjeročni program.

Zaradi tega bo ustanovljena v okviru univerze v Mariboru posebna komisija z nalogo, da poleg proučitve kadrovskih potreb po novih diplomiranih pravnikih izda še elaborat, ki ga sicer zahteva zakon o visokem šolstvu oziroma bodoči zakon o USMERJENEM IZOBRAŽEVANJU.

IN KDAJ LAHKO PRIČAKUJEMO VIDNE IN USPEŠNE REZULTATE?

V tem kontekstu je treba poudariti, da je za sedaj naš interes v tem, da uspešno z argumenti prodreti v slovenski srednjeročni programski razvoj 81—85. V pozitivnem primeru, kar bo znano jeseni drugo leto, bi se razvile v pospešenem tempu še druge priprave kadrovske in finančne narave, če optimistično želimo, da bi se šola razvila na drugo stopnjo približno čez nekaj let. Pri tem je treba jasno poudariti poprejšnjo močno kadrovsko okrepitev na sami šoli, in to ne glede na dejstvo, da bi nam v prvih letih z interdisciplinarno obliko študija pomagali tudi učitelji pravne fakultete iz Ljubljane in VEKS iz Maribora.

Takšno je trenutno stanje in take so perspektive za nadaljnji razvoj VPS v Mariboru. Vendar pa je treba poudariti, da želimo in pogrešamo redni študij druge stopnje, kajti marsikomu zaradi včasih zelo problematičnih finančnih in drugih težav ne bo mogoče uresničiti želje diplomirati na pravni fakulteti.

Jožica Bauman

DELOVNE PRAKSE

V vzgojno izobraževalnem procesu moramo teoretične osnove, ki jih absorbiramo na predavanjih, povezati s prakso. To dosežemo pri praktičnih vajah na šoli, v vsakdanjem življenju in tudi v organizacijah združenega dela. Združevanje teorije in prakse oziroma izkoriščanje teorije za delo je na delovnih praksah vsekakor zahtevnejše kot na šolskih vajah. Zato lahko vaje služijo tudi kot priprava za prakso v delovni organizaciji. Zaradi pomembnosti šolskih vaj in načina dela na njih je na visoki tehniški šoli obveznost študentov, da obiskujejo vaje, celo večja od sodelovanja na predavanjih, saj lahko študirajo tudi sami.

Delovne prakse v OZD so določene tudi z zakonom o visokem šolstvu in s štipendijsko politiko OZD. Te želijo, da se študenti štipendisti seznanjajo z delovnim procesom in delovno klimo, še preden se pri njih

redno zaposlijo. Če štipendisti opazijo, da jim delo ne ustreza, si še med študijem iščejo novo delovno mesto ali pa svoje ambicije prilagodijo pogojem v OZD. Obratno pa velja, da tako tudi delovni ljudje spoznavajo svoje štipendiste.

Pomen prakse je vsekakor velik. Ta je s pripravniškim stažem najboljša priprava za redno delo v OZD. Na praksi študenti opazijo dopolnjevanje teorije in prakse, spoznajo se s samoupravno organiziranostjo v OZD, z načinom dela, vodenjem... S kritičnim opazovanjem si ustvarijo sliko delovne organizacije ter tako spoznajo dobre in slabe strani le-te.

Ugotavljajo, koliko svojega znanja in izkušenj uporabijo v praksi. Lahko da delovni proces ne ustreza njihovim ravni ali pa je zanje prezahteven. V prvem primeru je tehnologija zastarela, organizacija proizvodnje in družbenoekonomski odnosi neustrezni. Spoznajo negativne odnose človeka do narave — onesnaževanje okolja, ogrožanje človekovega zdravja in sploh življenja znotraj delovnih organizacij. Vidijo, da so delavci na delu nezadovoljni, da vladajo nesamoupravni onosi, da se delovna organizacija obnaša psevdolastniško in ne sodeluje z družbo na samoupravnih, humanih principih, da je produktivnost prenizka oz. stagnira, gospodarjenje slabo itd. Take izkušnje so pomembne za oblikovanje osebnosti, kajti ob dobrem poznavanju slabih strani se bodo kasneje, ko bodo redno zaposleni učinkoviteje borili proti slabostim, na katere bodo naleteli.

V dobri delovni organizaciji se bodo vsekakor več naučili in si pridobili več izkušenj. Spoznajo neki konkretni, moderni postopek v praksi, spoznavajo znanost kot proizvodjalno silo, navajajo se na samoupravni proces v DO. Vse to prenašajo tudi v svoje izobraževalne ustanove in svojo življenjsko sredino.

Na polagi ankete sem ugotovil, kako in kakšno prakso izvajajo študenti v delovnih organizacijah. Splošne ugotovitve so: — Štipendisti opravljajo zanimivejše, zahtevnejše in ustrežnejše delo kot drugi študenti. Delovni ljudje v DO so za svoje štipendiste bolj zainteresirani in jim zato nudijo boljšo prakso, vendar pa ne bi smeli zapostavljati drugih študentov, saj imajo le-ti enake pravice do opravljanja prakse.

— Opaziti je veliko nihanje v kvaliteti izvajanja prakse v različnih delovnih organizacijah. Torej se nekatere DO ne obnašajo dovolj odgovorno do vzgoje in izobraževanja bodočih kadrov.

— Velike delovne organizacije imajo izvajanje delovne prakse bolje organizirano od malih. Vzrok je verjetno v kvalitetnejših kadrovskih službah, vendar pa nastanejo nihanja tudi v sami delovni organizaciji.

— Delovne organizacije, ki si prizadevajo narediti dolgoročni plan razvoja, imajo ustrezno izvedbo delovne prak-

se, saj ima pri njih kadrovska politika večji pomen.

Mentorsko delo je mnogokrat neustrezno, mentorji pa se ob svojem rednem delu ne morejo dovolj posvetiti praktikantom. Mentorjev, ki bi se ukvarjali izključno z delovnimi praksami, pa ni. Praktikanti so velikokrat prepuščeni sami sebi, svoji samoiniciativnosti in pripravljenosti za delo.

Niso navajeni spremembe okolja in dela v jutranjih urah, saj človek potrebuje določen čas za prilagoditev, da lahko v polni meri začne z delom. Tudi na praktikantih samih je krivda, če so prakse slabe, saj je veliko lažje osem ur presedeti, kot pa se ukvarjati z najrazličnejšimi problemi. Ugotovitev, da je na delu preveč administracije, vsekakor ni spodbudna. Praktikante velikokrat uporabijo za nadomestilo delavcev, ki so na rednem dopustu, in za dela, ki študentom ne ustrezajo. To je pa daleč od začrtanega koncepta delovnih praks.

Boljši študenti opravljajo ustrežnejše in zahtevnejše delo, saj jim delovne organizacije bolj zaupajo pri odgovornih nalogah. Tudi njihovo znanje je večje in so tako za prakso boljše pripravljene.

Iz navedenega sledi, da delovne prakse še niso povezane z vzgojno učnim procesom tako, kot bi morale biti. Spremeniti jim je treba tako obliko kot tudi vsebino. Sklepno akcijo naj bi rešili na svetu šol, kjer so zastopane vse strukture. Na VTS smo se pogovarjali, da praks na silo ne bi spreminjali, temveč da bi šole pošiljale študente v delovne organizacije s konkretnimi nalogami, ki bi jih študenti tam reševali. Prednost tega sistema je, da bi prakse bile vodene, delo praktikantov pa bi dalo boljše rezultate, ki bi bili tudi pravilno vrednoteni. Ta način pa bi bil žal prenaporen za pedagoške delavce, saj bi se le-ti morali ukvarjati z vsakim študentom posebej, kar bi bilo posebej težko tam, kjer je veliko študentov.

Ustrezen bi bil seminarski način delovnih praks. Študenti bi drug drugemu in pedagoškim delavcem po opravljeni praksi svoja spoznanja prenašali prek seminarja in tako pedagoškim delavcem ne bi bilo potrebno pregledovati delovnih dnevnikov s praks. Takšen način pa bi moral biti organiziran in voden na dovolj visoki ravni, da bi lahko prinesel dobre rezultate.

Vsebinsko delovnih praks bi morali nujno uskladiti s stopnjo praktikantovega znanja. Lažje raziskovalne naloge bi vsekakor prišle v poštev. Študenti bi se na takšnih praksah naučili kreativnega dela, kar bi jim vilo zaupanje v lastne moči. Vrednotenje nagrad pa bi v tem primeru bilo odvisno od opravljenega dela. Študenti bi svojo samopodrditev našli tudi na tem področju, vse skupaj pa bi najbrž pospešilo njihovo študijsko zavzetost.

Zdravko Kravanja

PROBLEMATIKA GRADNJE ŠTUDENTSKIH DOMOV

V petek, 16. novembra 1979, je bilo v sejni sobi univerze v Mariboru zelo razburljivo. Morda še nikoli, odkar ta univerza obstaja, prav gotovo pa že dolgo ni bila seja sveta univerze tako hrupna, polna napetega ozračja ter zaradi protislovnosti dveh skupin delegatov sveta tako nerazumljiva in nejasna.

Vzrok za takšno stanje je problematika gradnje študentskih domov v Mariboru in Kranju, ki je sicer izbruhnila šele pred kratkim, po mnenju nekaterih pa je starejšega izvora.

VŠOD Kranj že dolgo časa predlaga in zahteva od samoupravne interesne skupnosti in republiške izobraževalne skupnosti sredstva za gradnjo študentskega doma v Kranju. Od leta 1975 do danes je bilo izdelanih več programov v tej smeri. Tako je svet VŠOD na svoji seji 28. 2. 1979 razpravjal o gradnji študentskega doma v Kranju in predlog posredoval univerzi 10. 2. 1979. Svet univerze je na svoji seji 27. 2. 1979 razpravjal o programu gradnje študentskih domov v Mariboru in Kranju, skupnih kapacitet 275 ležišč, ter ga posredoval izobraževalni skupnosti Slovenije. Od tega bi VŠOD dobila 135 (30 % skupnega števila študentov), študentski domovi Maribor pa 140 ležišč.

Skupščina izobraževalne skupnosti Slovenije je sprejela 20. 6. 1979 sklep, da se iz dopolnilnega programa gradnje domov za učence in študente iz sredstev, združenih v letu 1980, dodelijo univerzi v Mariboru sredstva za gradnjo študentskega doma kapacitete 140 ležišč z dodatnim predlogom, da se, kolikor bi se zbralo več sredstev, kot se ocenjuje, kot dodatek dopolnilnemu programu dodelijo univerzi v Mariboru še sredstva za 135 ležišč.

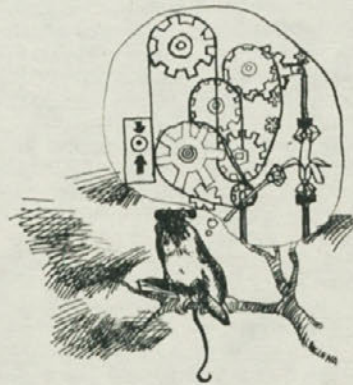
Tako ima VŠOD manjše možnosti, da v končni fazi izgradnje študentskih domov v srednjeročnem obdobju 1976—80 zagotovi gradnjo študentskega doma. Na prejšnji seji sveta univerze, 12. 9. 1979, je dekan VŠOD tov. Kadonč predlagal svetu, da se iz dopolnilnega programa gradnje študentskih domov iz sredstev, ki bodo združena v letu 1980 in bodo odobrena univerzi v Mariboru, gradi študentski dom v Kranju, ker ima Maribor za realizacijo programa gradnje študentskih domov vključenih v le-te že 32,9 % vseh rednih študentov, s čimer je cilj srednjeročnega načrta že presežen. V Kranju pa je 406 rednih študentov, ki nimajo nobenega ležišča, ker ni študentskega doma.

Sugestija VŠOD je bila sprejeta, s tem da se formira ustrezna delovna skupina, ki naj do prihodnje seje pripravi gradivo, ki bi omogočalo svetu, da sprejme odločitev. Mnenje

članov te delovne skupine, razen predstavnikov VŠOD iz Kranja, je bilo, da so predvidena sredstva namenjena za izgradnjo študentskih domov v Mariboru. Predstavniki VŠOD so menili, da so sredstva, dodeljena univerzi v Mariboru, nena- mensko razporejena in da je svet univerze tisti, ki jih lahko razporedi. Delovna skupina je nadalje predlagala, naj se sredstva za študentske domove v Kranju čimprej zagotovijo ali pa skušajo urediti kreditiranje s tem, da bi morala izobraževalna skupnost Slovenije prevzeti garancijo za odplačevanje teh kreditov.

VŠOD Kranj je bila tako spet na starem, zato je na zadnji seji sveta univerze VŠOD predlagala, da delegati zadevo ponovno preučijo. Sledila je burna razprava, v kateri je bilo jasno opaziti močno protislovje med VŠOD in predstavniki univerze. Oboji so na najboljši način zagovarjali svoja stališča. Delegatom sveta je postajala zadeva vse bolj nerazumljiva. Nedvomno ni bilo mogoče na tej seji dati pravilne odločitve. Namigovanja so bila jasna. Ali se univerza odtuje od VŠOD ali pa se v nekem smislu tudi bo, kolikor VŠOD ne bo ugodeno.

Zakaj moramo tako ostro graditi neki center v Mariboru, ko pa je kranjska šola prav tako del univerze in mora dobiti študentski dom, ki ga potrebuje! Ali je res, da programsko

zasnovana študija na VŠOD ne ustreza sodobni samoupravni družbi? To vsekakor ne more biti jedro problema, kajti kadri te šole (ob pravilni in dejni preusmeritvi študijskega programa) so potrebni in bodo potrebni naši družbi še v bodoče. Zahteva UK ZSMS Maribor, podana na seji sveta univerze, je bila, da se obvezno zagotovi gradnja študentskega doma za potrebe študentov v Kranju.

Celotna zadeva se je končala tako, da ni bilo enotne odločitve posameznih delegacij v svetu (delegacij delavcev, študentov in uporabnikov — študenti so se zavzeli za stališča Kranja) ter se je moral izvesti postopek usklajevanja, ki še traja. To usklajevanje opravlja komisija, v katero so imenovane vse tri delegacije s po dvema članoma. Ta zadeva pa se ob eventualnem ponovnem nasprotju posameznih delegacij ne more umakniti z dnevnega reda. Poslovnik sveta

univerze pravi: Kadar bi zaradi tega utegnili nastati posebna družbena škoda, odloči na pobudo ene od skupin delegatov v svetu univerze in na predlog IS SR Slovenije skupščina SR Slovenije. Ali študenti v Kranju res niso enakopravni mariborskim ali imajo enake samo dolžnosti, pravice pa ne?

Stojan Kravanja

ALI MORDA ŠE VEDNO RAZISKUJEMO KAKO IN KAJ BI NAJ RAZISKOVALI

V kateri predal našega učno vzgojnega procesa bi lahko dali raziskovalno delo študentov oziroma raziskovalno delo na univerzi v Mariboru?

To je zelo enostavno vprašanje, odgovor pa niti najmanj ni tako enostaven, kot bi sprva pomislili. Če pokličemo na pomoč govorico števil, vidimo dokaj čudno sliko. Severovzhodna Slovenija prispeva namreč okoli 20 % vseh sredstev za raziskovalno skupnost Slovenije, od teh sredstev pa se le okoli 2 % vrne na isto območje za financiranje raziskovalnih nalog. Mar ni to neugodno za združeno delo in za univerzo v Mariboru? Res je, da je naša visokošolska skupnost še v povojih, drži pa tudi to, da je najlažje neko stvar izoblikovati oziroma preoblikovati, če je ta v gibanju, v razvoju.

Pa se povrnimo k temi, ki bi ji rad posvetil ta zapis, k raziskovalnemu delu študentov. Vsi se zavedamo, da tovrstnega dela študentov ni in ga v bližnji prihodnosti tudi ne bo, če se bomo do tega vprašanja tako neodgovorno obnašali. Marsikdaj lahko slišimo, da stojimo študenti ob tem nekako nezainteresirano ob strani in čakamo... Na kaj pa?

K izboljšanju stanja morata prispevati obe strani univerzitetni pedagoški kader in študentje. Ne bi smel reči "obe strani," vendar trenutno stanje kaže na to, da jih resnično imamo. Ena stran je pedagoško osebje, ki se zapira vase in ne kaže dovolj interesa, da bi se odprlo tudi navzven, da bi dalo študentom možnost za raziskovalno delo v procesu študija. Druga stran pa smo mi študenti, ki vedno iščemo tako imenovano linijo najmanjšega odpora in se izogibamo vsemu, kar bi se lahko imenovalo študij. Le, kako se potem ne bi izogibali znanstvenoraziskovalnemu delu, ki terja večji napor in prizadevanje na umskem pa tudi na fizičnem področju. Te besede sem namenoma napisal tako, saj za trenutno stanje ne najdem ustrežnejšega opisa.

Skoraj vedno in povsod, tako tudi v naši družbi, se iščejo izgovori za nedelavnost in neaktivnost. Prav tako

sem slišal mnogo ostrih besed s strani profesorjev, češ da se ne znamo samostojno lotiti dela. Tu pa se poraja vprašanje, ali niso prav profesorji zadalženi za to, da nas naučijo, kako se neke stvari samostojno lotimo. Prepričan sem, da imamo izredno dobro izobražen univerzitetni pedagoški kader, od katerega pa pričakujemo več smelih korakov, s katerimi bi študente pritegnili k raziskovalnemu delu in nam tako dali osnovne izkušnje. Po mojem mnenju bi bila to nadvse uspešna začetna praksa za nadaljevanje samostojnejših raziskav v času študija, pridobili pa bi si tudi dobro izhodišče za kasnejše tovrstno delo v organizacijah združenega dela.

Seveda bi vodenje in usmerjanje raziskovalnega dela študentov od profesorjev zahtevalo več časa, potrebovali pa bi tudi več pripomočkov in s tem vsekakor več finančnih sredstev. Če pogledamo trenutni način financiranja in zahtevo, da mora imeti profesor določeno število ur predavanj ali vaj, vidimo veliko oviro, ki bi jo morali v najkrajšem času odstraniti. Ta način pa jemlje za osnovo vpis v prvi letnik študija in ima za posledico neenakosti med VTO, saj je število vpisanih različno, fiksni stroški pa so približno enaki, da ne govorimo o nabavah za redno funkcioniranje učnega procesa, ki se lahko razlikujejo celo za faktor deset ali dvajset.

Vsi vemo, da mora študent napraviti vsaj enkrat nekaj samostojnega, če že ne dela tako ves čas študija. S tem mislim na diplomsko delo. Iz izkušenj starejših kolegov vem, da sicer nastopijo težave, sprva se raziskovana tema noče premakniti z izhodišča, nato pa vse lepo steče in tako tudi uspehi ne izostanejo. Vidim, da strokovni kader sicer imamo, ni pa smelosti in pravega zaupanja v študente, ki že nekaj znamo in smo lahko tudi potencialni raziskovalni kader. Potrebno bo več odločnih korakov z vseh strani: s strani študentov, pedagogov in s strani OZD, ki dajejo denar za raziskave, svetujejo pa naj tudi uporabne in koristne teme za našo industrijo, ki nujno potrebuje zdravilno injekcijo, da se obrne v smer hitrejšega razvoja.

Velik problem pa so naprave za raziskave, ki so izredno drage, zato VTO ne more sama kupovati teh pripomočkov. Vsaka OZD ima v ta namen določena sredstva, vendar so tudi ta omejena. Mar ne bi bilo bolje, da bi OZD in VTO za nakup dražjih naprav denar združevali? Taki nakupi bi se OZD povrnili v dveh do treh letih, napravo pa bi lahko uporabljali dalj časa. Najboljše je take naprave namestiti na VTO, saj imamo potencialni kader z visokim znanjem pa tudi zainteresirane OZD so v le-teh.

Skratka, doseči moramo tesnejše sodelovanje med šolami in združenim delom, saj bomo po tej poti morda še naprej dosegli pozitivne premike na raziskovalnem področju.

Jože Muršič

izobraževanje

UNIVERZA V MARIBORU

Razprava o samoupravnem preoblikovanju sedanje mariborske občine je v polnem razmahu. V vseh organiziranih sredinah: temeljnih organizacijah združenega dela, krajevnih skupnostih, družbenopolitičnih organizacijah, samoupravnih in družbenopolitičnih organizacijah, samoupravnih interesnih skupnostih in društvenih potekajo živahne razprave o tem, kaj je bilo v dosedanjem organiziranju družbenopolitične skupnosti narobe in kako bi te po-

manjkljivosti v bodoči organiziranosti odpravili. Tudi mariborska univerza ob teh razpravah ne more stati ob strani.

Čeprav ujeta v širši slovenski in jugoslovanski prostor, je vendar najbolj živo prizadeta in povezana z življenjskim utripom tiste družbenopolitične skupnosti, kjer ima večina naših visokošolskih organizacij svoj sedež, to je s sedanjo mariborsko občino.

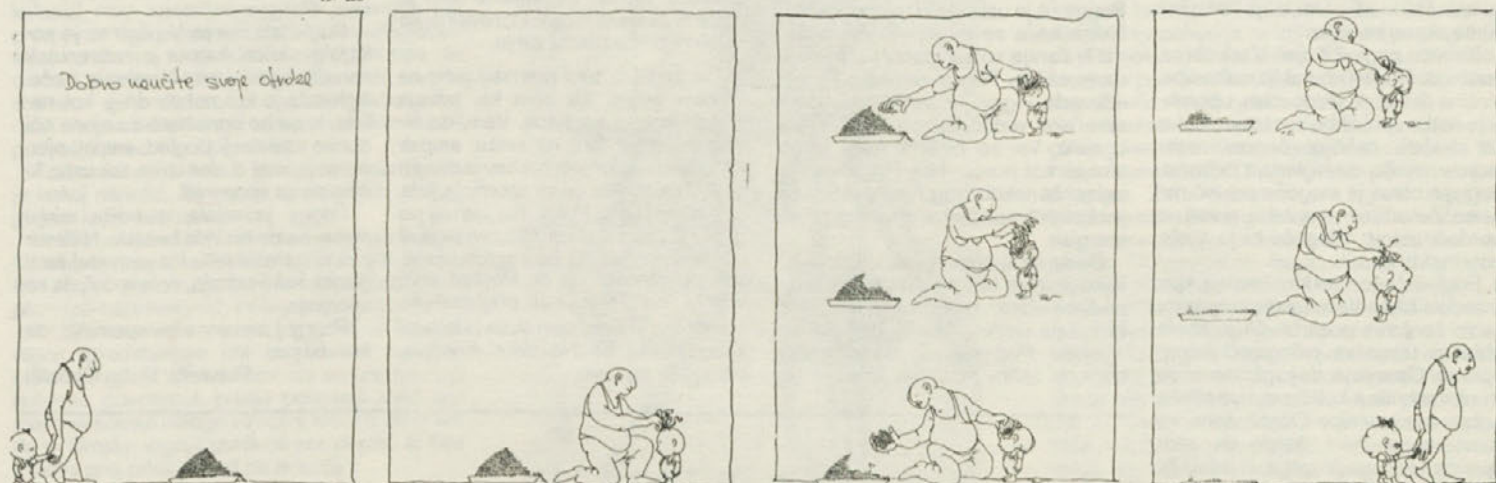
Kako se namerava Univerza vključiti v javno razpravo?

Vključili se bomo na dva načina. Predvsem bomo upoštevali to, da so naše visokošolske delovne organizacije sestavni del te družbenopolitične skupnosti, naše družbenopolitične organizacije pa sestavni del družbenopolitičnih organizacij Maribora. Tako bodo koordinacijski odbori pri visokošolskih delovnih organizacijah tisti, ki bodo to razpravo vodili med delavci in študenti na enak način, kot ta razprava poteka tudi v vseh ostalih temeljnih organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih.

Na drugi strani pa razpolagajo visokošolske delovne organizacije s

strokovnimi kadri, ki bi lahko problematiko preoblikovanja mariborske občine osvetlili tudi s pravne, ekonomske, sociološke in učno-vzgojne strani. V ta namen smo za Univerzo kot celoto osnovali poseben koordinacijski odbor, ki je sestavljen iz predstavnikov univerze, njenih družbenopolitičnih organizacij in katedre. Ta koordinacijski odbor bo vodil in usmerjal specializirane razprave v okviru šol, univerze in sredstvih javnega obveščanja. Prepričan sem, da bomo tudi to nalogo uspešno izpolnili.

dr. Dali Donlagić

UČNI NAČRTI

Izboljšanje učnih načrtov je dolgotrajen proces. Vsako leto se pojavi nekaj novosti, vendar so šole pri uvajanju le-teh omejene. Druga stopnja visokih šol v Mariboru je še mlada in v hitrem razvoju. Še vedno manjka finančnih sredstev za zagotovitev kvalitetnega izvajanja procesa. Manjkajo pedagoški delavci, učni pripomočki in druga oprema za raziskovalno delo. Da bi zapolnili vrzeli, predavajo po mariborskih šolah ljubljanski profesorji, ponekod celo ob sobotah. Vse to vpliva na strokovnost učnih načrtov, ki niso takšni, kot bi morali biti.

Vedno več je interdisciplinarnih vrst študijev (npr. odprta bo nova smer za diplomiranega inženirja varnosti pri delu). Potreb in možnosti za tako vrsto dejavnosti je dovolj v našem prostoru. Ta študij pa prinaša možnosti za razvoj teh ved tudi pri nas. Združeno delo je zelo zainteresirano za ta študij. Kadri, ki se zaposlijo v OZD, razpolagajo s specialnim znanjem, ki ga lahko takoj uporabijo.

Študenti premalo sodelujejo pri oblikovanju učnih programov. Ti so pretežno v domeni pedagoških in strokovnih delavcev. Opaziti je določeno nezrelost študentov, da hočejo

študijskim predmetom zmanjšati obseg in zahtevnost, s tem pa strokovnost. Po drugi strani pa dajejo študenti koristne pripombe, vendar pa zaradi največkrat objektivnih težav ostane vse skupaj le pri pripombah.

Med učnimi programi srednjih in visokih šol obstaja vertikalna povezava, ki pa še ni kvalitetna. Režim in zahtevnost učenja na srednjih šolah prilagajajo povprečju, namesto da bi učence zbudili iz spanja. V srednjih šolah se premalo zavedajo, da gre del dijakov na fakultete in da ima potem velika večina premajhno osnovo za nadaljnji študij. Matematika kot osnova znanosti bi morala imeti na vseh srednjih šolah enako veljavo. Veliko je podvajanj v učnih programih srednjih in visokih šol iste smeri. To bo treba odpraviti in vnesti v visokošolske programe dodatno vsebino.

Veliko je primerov, ko se snovi podvajajo znotraj predmetov. S pametnim dogovarjanjem bi to stanje spremenili, vsebina vsakega predmeta pa bi bila posvečena samo bistvenim stvarim. V predmetih je veliko snovi, ki je le odvečen balast. Sem sodijo vse zastarelosti, postopki, ki pri nas nimajo veljave, deli snovi pri običnih predmetih, ki so nepotrebni za obvladanje določene snovi itd.

Tako, kot je potrebno iz učnih programov izključiti zastarelosti, je pa permanentna naloga vključevanje novosti. Pri nas pa je žel premalo institucij, ki bi se bavile s spreminjanjem razvoja znanosti v svetu, tako da so novitete v drugem planu. Ta dejavnost je na plečih že tako zelo obremenjenih pedagoških delavcev, zato je ni čudno, da učni programi zaostajajo tudi na tem področju. V učnih programih bi moralo biti več njihovih izsledkov v raziskovalnem delu.

Vsako leto prilagodimo učni program naslednjega letnika sprotne študiju, vendar razen danega urnika in režima predavanja in študija ni kaj več narejenega, razen da je produktivnost študija narasla.

Učni programi niso prilagojeni specialnim znanjem, ampak imajo v istem kotlu zmešanih veliko področij, od katerih se obravnava od vsakega nekaj. To je pozitivno, saj se tako dobi široko znanje, specializacija pa se opravi na delovnem mestu.

Družboslovni predmeti imajo dobro zastavljen program, brez pravilnega in dobrega podajanja snovi pa izgubijo na kvaliteti. Na primer, na VTS poslušajo predavanja družboslovnih predmetov študentje več letnikov in več smeri hkrati. Kako neki se potem lahko ustvari delovni kontakt med študenti in pedagoškimi delavci? Pedagoški delavci tako

večinoma le reproducirajo svoja skripta, če jih sploh imajo. Enako velja tudi za predavatelje drugih predmetov.

Metodološki predmeti premalo dajejo glede na konkretne primere v praksi. Matematika se na primer predava izključno kot znanost sama zase, brez povezave s praktičnimi problemi. Tako študenti ne spoznajo prave vrednosti matematične vede in njene uporabnosti.

V tehnične predmete bi bilo ustrezno vnesti zgodovinski razvoj tehničnih znanosti, da bi študenti opazili dialektiko v znanosti. Mnogo premalo se poudarjajo etnična, humana, ekološka in estetska načela. Tudi to je vzrok, da ima naša inteligenca premalo razvito odgovornost do družbe.

Obštudijske dejavnosti bi morale biti vnesene v učno vzgojne programe šol. Akutni problemi so glede financiranja le-teh na ravni, ki bi študente privlačevala in jim nudila sprostitev, dodatno izobrazbo, zabavo, rekreacijo itd. V glavnem pa bi ga morala pripraviti na odgovornost do samega sebe, da bo tudi izven delovnega časa zase našel sprostitev, skozi katero se bo nadalje izpopolnjeval. Tudi po tej poti bi se družba in posameznik v njej vzajemno povezovala in razvijala v smislu cilja, ki ga je Marx opredelil kot »totalnega človeka«.

Zdravko Kravanja

JULIE HILMAN

PEGGY LAWRENCE – ALI SE SPOMINJAŠ?

V biološkem laboratoriju sem začel opazovati Peggy Lawrence. To je bila zelo čudna zaposlitev, saj je Peggy Lawrence zelo nezanimiva na pogled. Mislim, da sem prvokrat opazil da je sploh tam. Peggy je tiste vrste oseba, ki se skriva v ozadju. Izgleda, kot da bi se rodila z varovalno barvo. Ampak danes, ko sem se dolgočasen razgledoval po razredu, so mi oči obstale na njej. Spoznal sem, da je še nikoli nisem zares pogledal. Peggy je nihče na naši šoli in zdi se mi, da je lahko kot nihče skoraj nevidna.

Ko sem pogledal njen blede obraz, sem opazil, da ne uporablja make-upa. Večina deklet, ki jih poznam, uporabljajo make-up. Lahko ugotovim, kadar se dekleta naličijo, čeprav same morda menijo, da izgledajo naravno. Peggijin obraz je mogoče preveč naraven. Začudil sem se, zakaj, si vsaj ne pordeči ustnic. Mogoče bi jo ljudje potem prej opazili.

Pogledal sem štiri klopi naprej, kjer je sedela Jill Andrew. Ljudje jo opazijo, za to že sama poskrbi. Jill je imela oblečen tesno se prilagajajoč rožnat pulover. Opazila je, da jo gledam in se mi nasmehnila s kotičkom živo rdeče pobarvanih ustnic. Obrnil sem se stran in se delal, kakor da sem opazoval nekoga drugega. Jill je bila že dovolj domišljava. Poskušal sem prisluhniti našemu Egansu in njegovemu predavanju o rastlinah, ampak čez nekaj časa sem se znova zalotil, da opazujem Peggy. Za sekundo sta se najina pogleda srečala. Potem je poskušala narediti luknjico v rob mize. Vedel sem, da ji je nerodno, ker jo opazujem. To je bilo čudno. Večina deklet ima rado pozornost, ampak zdelo se je, kakor da Peggy pozornost sovraži. Skoraj sem lahko videl, kako se pogreza sama vase in skuša zbežati.

«Hej, Peggy!»

Te besede so se nenadoma pojavile v mojih mislih. Potem sem se spomnil. Piggy Lawrence. Tako smo klicali Peggy v sedmem razredu. Če pogledam Peggy sedaj, se mi zdi neumno, da smo ji nadalje ime Piggy. Sedaj sigurno nima več kot petdeset kilogramov. Vendar je bila v sedmem razredu najdebelejši otrok v našem razredu. Sploh se ne spomnim, kdaj je tako zelo shujšala.

«Hej, Piggy!»

Besede so se mi zopet pritihtapile v spomin. Potem, nenadoma, sem se spomnil. To je bilo pred tremi leti. In mislim, da sem to od takrat enostavno izbrisal iz spomina. A vse se je vrnilo, medtem ko sem sedel in opazoval Peggy Lawrence.

Sedmi razred je bil zelo slab čas zame. Bil sem še nizke postave in imel težave, če sem hotel, da me sprejmejo v kakšno košarkarsko ekipo, ko so fantje med odmori igrali. Spominjam se nekega odmora, ko so se porazdelili v ekipe in le trije fantje smo ostali

ob strani. Počutil sem se kot pravi tepec, ko sem stal na sredini igrišča s še dvema izvrzkoma. Ravno tedaj je prišla preko igrišča Peggy Lawrence. Opazovala je, kdo je bil izbran za ekipo. Sama pri sebi je brundala neko pesmico; to je bila njena navada v osnovni šoli. Začel sem se smejeti, saj je izgledala tako debela v obleki, posejani s pikami. «Hej, Piggy!» sem zakričal proti njej. Zaslišal sem, kako so se fantje na igrišču začeli smejeti. Peggy se je ustavila in me pogledala. Nasmehnila se mi je: «Si me poklical?» Fantje so kar ponoreli. Mislim, da je slišala Peggy namesto Piggy. «Seveda, Piggy, jaz sem te poklical.» sem rekel, vedoč, da bo to fantom zelo ugajalo. Vsi so prišli k meni in se smejali kot norci. «Hej, Piggy!» se je oglasil še nekdo drug. Kmalu zatem se je okoli petnajst fantov drlo «Piggy» na ves glas.

Sedaj se spomnim, kako je gledala, kako je stala tam na dvorišču v svoji pikčasti obleki. Izgledalo je, kakor da bi hotela umreti. Mislim sem, da bo zajokala. Peggy pa je samo mirno stala, s tistim mračnim izrazom na

obrazu. Če se sedaj vsega tega spominjam, se mi zdi, da je hotela izginiti, hotela je vse izbrisati iz resničnosti. Mi smo se pa drli na dvorišču, dokler ni zbežala. Skrila se je v dekliško preoblačilnico in učitel jo je potem poslal domov, ker ni mogla stopiti v naš razred.

Pogleda sem Peggy. Sedaj je zares vitka. Mogoče je zaradi tega izgubila vzdevek, ki sem ji ga dal. Še vedno poskuša izginiti. Že kakšno leto je nihče ni poklical Piggy. Pravzaprav se sploh ni nihče zmenil zanjo.

Če sedaj o tem premišljujem, ne morem verjeti, da sem kaj takega storil Peggy Lawrence. Vem, da nisem najboljši fant na svetu, ampak kljub temu ne brijem norcev iz drugih ljudi. Zanima me, če se spominja, kdo jo je začel klicati Piggy. Kaj ji le roji po glavi? Zares me skrbi. Gotovo tega ni nikoli prebolela. Ali pa ji sploh nismo dali priložnosti, da bi. Pogled sem odvrnil od Peggy in pogledal na stensko uro! Zelel sem si, da bi bilo že konec pouka. Še dve minuti. Končno, zvonec je zabrnul.

Zmetal sem svoje knjige v torbo in zavravnano obstal na mestu. Mogoče že iz navade, sem pogledal Peggy. Še vedno je sedela na svojem mestu, čeprav so se vsi drugi že drenjali pred vrati. Svoje stvari je zlagala zelo skrbno in počasi. Da je sploh tam, sem do sedaj samo jaz opazil.

Vsi so že zapustili razred, dvignila je pogled in me opazila. Sam ne vem, zakaj sem ostal v razredu. Niti tega nisem vedel, kaj na rečem, samo njeno ime: «Peggy.»

Pogledala me je. V očeh se je pokazala iskrica, katera je za trenutek naredila njene rjave oči polne in vroče. Izgledala je kot nekdo drug, kot nekdo, ki se bo uprl. Nato so njene oči dobile vsakdanji pogled, ampak njen obraz je imel čuden izraz, tak izraz, ki sem se ga spominjal.

Peggy je vstala in odšla mimo mene, ne da bi rekla besedo. Ničesar ji ni bilo treba reči. Ko sem stal tam, gledal, kako odhaja, sem vedel, da se spominja.

Peggy Lawrence se spominja, da sem bil jaz.

Prevedla: Petra Čebokli

FILMSKA VZGOJA – PASTORKA KULTURE IN IZOBRAŽEVALNEGA SISTEMA

Celje je vsako leto za en teden prestolnica slovenske filmske kulture — takrat je pač teden domačega filma, in znotraj njega nekaj razprav, ki naj bi prispevale k dvigu slovenske filmske kulture (pa ne samo na papirju, ampak tudi v praksi). In če želimo dvigniti filmsko kulturo, se moramo predvsem resno lotiti filmske vzgoje, saj je prav mlado občinstvo tisto, ki si še oblikuje estetske in svetovne nazore, pri čemer mu je treba pomagati, da se njegov okus ne bi izrodil v ljubezen do kiča, komercializma ali celo vulgarizma; ker ulica in ljudje na njej (predvsem vrstniki, ki jih dajejo problemi adolescentne dobe in »zanimivi« starijši »frajerji«, ki jih kar razganja od pomanjkanja kulture) niso sposobni pravilno usmerjati nagnjenj mladega posameznika, bi to morala početi šola, vendar ne na prisiljeno tog način tipa ex cathedra, ampak čim bolj sproščeno in seveda starostni dobi učencev primerno, skratka tako, da bi vsaj na kulturnem (v tem primeru filmskem) področju prevzela ulici primat.

Toda ni dovolj o tem le govoriti in pisati, treba je nekaj narediti. Tu pa se zatakne. No, pa pogledimo kaj je bilo narejeno!

— Na ljubljanskem Univerzitetnem deluje šola za filmske mentorje, na PA Maribor je bil film lansko leto ena od možnih obštudijskih dejavnosti, letos pa — (po nepreverjenih informacijah) to ni več.

— Na osnovnih in srednjih šolah si filmsko vzgojo predstavljajo kot organiziran obvezen ogled enega ali dveh filmov, da se preveri tudi duhovna prisotnost, pišejo ponavadi kako domačo ali šolsko nalogo v zvezi s filmom; se pravi, da je filmska vzgoja izvršena kot prisila, ki film mladini prej prisluži, kot pa približa.

— Na večini omenjenih šol filma ne smatrajo za enakopravno umetnost, ampak bolj za vzgojni pripomoček; k temu primerno pa tudi izbirajo filme za šolske predstave. Prevladujejo torej filmi domače produkcije, ne glede na kvaliteto, ki v večini primerov zaostaja za tujimi filmi. Res je sicer, da domačega filma ne smemo povsem zanemariti, to velja predvsem na stopnji nižjih razredov osnovne šole — zaradi olajšanega razumevanja vsebine, kajti učenci nižjih razredov ponavadi niso sposobni slediti podnapisom; po drugi strani je treba nujno prikazati tiste domače dosežke, ki se vsaj približajo svetovni kvaliteti. Ideal filma za šolsko predstavo pa je v davnem le domač partizanski film, ki je mnogokrat neobjektiven, pristranski prikaz dogodkov; slaba igra, režija itd., pa zato mnogo dinamita, krvi, nasilja in lažne spektakularnosti. Tak izbor pogosto utemeljujejo s krepitvijo narodnega ponosa in gojitvijo tradicij NOB, na katerih bazira naša samoupravna socialistična družba. Vse lepo in prav, toda pri človeku, ki začenja misliti samostojno, se nujno pojavijo dvomi in to vsiljeno, kategorično resnico; zavestno in podzavestno se ji upre, ker je preprosto (po zdravi pameti) nemogoče verjeti vsemu, kar nekateri od teh filmov podajajo kot resnico. Na tak način mladi človek ne verjame niti tistemu, kar v teh filmih ustreza resnici. Dosežen je torej popolnoma nasproten učinek od želenega.

— Prepričevanje učencev v kvaliteto takih filmov je prav tako neumestno, ker ovira kasnejše samostojno vrednotenje le-teh. Če je že treba vsaj tu in tam prikazati takšen film, je treba jasno razlikovati vsebinski pomen oz. njegovo sprejemljivost od dejanske umetniške kvalitete, ne pa teh dveh komponent postavljati v bitno in bistveno soodvisnost oz. jih celo istovetiti, kar vse prepogosto počnejo pedagogi na šolah, predvsem osnovnih.

— Filmski vzgoji na šolah ne zadoščata le dve uri — po ena po in pred ogledom filma. Tudi učitelji, ki so v posameznih razredih (na višji stopnji osnovne in na srednjih šolah) zadolženi za filmsko vzgojo, čutijo to zadolžitev kot dodatno breme, kar je do neke mere razumljivo, saj niso niti primerno usposobljeni. To nalogo naložijo ponavadi učiteljem slovenskega jezika in književnosti, kar je razumljivo iz vidika največje sorodnosti med filmom in literaturo (film le bazira na scenariju, čeprav njegov glavni ustvarjalec ni scenarist, ampak režiser).

Toda vseeno imamo opravka z dvema različnima umetnostima, ki imata ločeni razvojni poti. Kljub zelo kratki dobi obstoja, pa je film vseeno razvil pestro in bogato zgodovino, svojo lastno zgodovino, in ne podvrsto literarne zgodovine. Najbolj umestno bi torej bilo, da bi filmsko vzgojo na šolah (predvsem srednjih) prevzel posebni učitelj, po možnosti umetnostni zgodovinar s končano dopisno filmsko šolo pri »Univerzitetnem«. Filmska vzgoja bi tako postala redni predmet v okviru umetnostne vzgoje (skupaj z glasbo in likovnostjo) in ne bi bila omejena le na prisilna razmišljanja o konkretnih predstavah, ampak bi poleg konkretnih kritičnih sodb oblikovala tudi splošni estetski nazor v zvezi s filmom. Praktično delo s filmom (organizirano snemanje kratkih filmov, doslej osredotočeno na redke krožke) bi lahko poleg današnjega načina postalo tudi redna šolska dejavnost (v okviru »Praktičnih znanj«). Skoraj vse šole v Sloveniji namreč premorejo vsaj eno kamero, denar za ostala sredstva pa bi učenci lahko zbrali z organizacijo šolskih kino predstav oz. improviziranim šolskim kinom. To bi tudi pripomoglo k odkrivanju talentov in njihovi pravočasni stimulaciji.

No, pa pustimo pravljice, za katere lahko samó upamo, da se začnejo z »Nekoč bo«, in se vrnimo na našo dobro, staro Zemljo!

Filmska vzgoja se namreč le počasi prebija izza šolskih zidov, in prav Maribor je pri tem med najslabšimi:

1.) Kinopodjetje je vezano na pogodbo, da film umakne s sporeda po tem, ko je kinodvorana trikrat zapored zasedena manj kot štirideset pro-

centno. Ob vsem tem pa je žalostno, da se v veliki dvorani kina »Udarnik« obdržijo filmi tudi po cel mesec, in to ne kvalitetni filmi, ampak najslabši izdelki kot so: karate filmi, seks filmi in podobno. Ob tem se pojavlja vprašanje, ali v Mariborčanih res prevladujejo le nizki nagoni v zvezi z nasiljem in seksom (pa ne normalnim spolnim življenjem, ampak razčlovečenim, živalskim parjenjem). Po drugi strani pa najkvalitetnejši filmi izginjajo iz male dvorane »Kino gledališča« že po dve ali tri dni.

2.) Filmska scena, ki je ena od najuspešnejših oblik izvenšolske filmske vzgoje, se že od lanskega nastanka ubada s problemi; lani je bila bajé nepravilno organizirana, letos se je to sicer uredilo, obstajajo pa drugi problemi, predvsem programskega značaja: distribucijska podjetja ne kažejo dovolj razumevanja za programske zahteve, tako je FS prisiljena vzeti tisto, kar ji distribucije ponudijo na izbiro; posebno poglavje pa je Kinoteka, ki za zahteve FS noče niti slišati, čeprav bi prav kvalitetni kinotečni filmi ne le lahko, ampak celo morali tvoriti »hrbenico« FS.

3.) Redna mariborska »Kinoteka« je sploh poglavje zase. Niti Kinopodjetje, niti odbor za filmsko dejavnost ZKO ne moreta vplivati na njen program. Zato dobivamo na ogled izključno tretjerazredne filme, in sploh se ne smemo čuditi, da na ponedeljkovih kinotečnih predstavah ni obiska. Univerzitetno mesto kot je Maribor NUJNO pozrebuje lastno kinotečno dvorano z lastnim odločanjem o programski politiki in vsakodnevnim menjavanjem sporeda (po vzoru ljubljanske, zagrebške . . . kinoteke). Da ureditev kinotečne dvorane tudi iz finančnega vidika ne bi smela biti problem, se lahko vsak prepriča v celjski kinotečni dvorani. To je majhna, dolga soba, v kateri je v dvanajstih vrstah nameščeno vsega 60 udobnih sedežev, spredaj je platno, zvočniki in ojačevalec, zadaj pa skoraj provizoričen projekcijski prostor. Vse skupaj je preprosto, pa vendar zelo estetsko opremljeno — zidovi in strop v lesu, tla v tapisonu, nekaj zaves — in to je vse. Glede na to je omenjeno »kulturo« mariborske publike bi taka velikost (60, morda 80 sedežev) kar ustrezala. Kinoteka bi v taki obliki lahko res učinkovito prispevala k dvigu filmske in splošne kulture Mariborčanov, predvsem mladine (ki pa tudi ne bo vedno mladina, in »Kar se Janezek nauči . . .«). Jasno je seveda, da bo to dolgotrajen proces, toda bojim se, da bo še bolj dolgotrajen proces ustanavljanja mariborske Kinoteke. Koristim torej priliko, da apeliram na vse zainteresirane ljudi, predvsem pa na kulturne, družbenopolitične in delovne organizacije, da sprožijo in pomagajo speljati akcijo za čimprejšnjo ustanovitev mariborske Kinoteke.

Nasploh se tudi zdi, da je film kot umetnostna zvrst zapostavljen. Primanjkuje kvalitetne literature o njem (domače in prevedene), premalo je tudi revijalnih publikacij (Slovenija bi poleg »Ekrana«, ki sicer ni strokovna revija, je pa namenjen resničnim poznavalcem, potrebovala še vsaj dve redni filmski publikaciji: 1.) poljudno revijo večje naklade in pogostejšega izhajanja; 2.) visoko strokovno revijo po vzoru »Slavistične revije« ali »Revije za primerjalno književnost«, ki bi v nakladi »po potrebi« in z izhajanjem kakih dvakrat na leto predstavljala temelj vede o filmu, ki bi lahko dajala osnovo filmski kulturi oz. vzgoji publike na eni in vplivala na dvig kvalitete domače filmske produkcije na drugi strani).

Premislite o teh predlogih, in videli boste, da sploh niso neizvedljivi; le hoteti je treba, zares hoteti!

Film je zaradi specifičnosti svojega medija najdostopnejša umetnost; vendar, ne dovolimo, da bo od filma ostal le dostopen medij, umetniška vrednost pa bo zanemarjena!

DARINKO S. KORES — JACKS

ODER PA

V mesecu novembru ste si lahko kar dvakrat ogledali predstavo Baudelairovih prozih tekstov z naslovom Vražji plen, ki jo je pripravila kulturna sekcija pedagoške akademije, ki deluje pod imenom ODER PA. Tako so se kulturniki pedagoške akademije letos prvič predstavili.

Predstava je bila od začetka do konca v nenehnem gibanju, s katerim so igralci vedno znova presenečali; ali bolje rečeno, pretresali gledalce. Med njimi je bilo nekaj takih, ki igre že od vsega začetka niso razumeli. Kdor namreč Baudelaira pozna, ve, da so njegova dela za povprečnega bralca nerazumljiva, zato se skorajda ni čuditi, da je bila nerazumljiva tudi igra.

V posameznih odlomkih, ki so vsak zase predstavljali določeno življenjsko situacijo, so igralci doživeto in zanimivo predstavili odnos med posameznikom in družbo ter njuno reakcijo v življenjsko pomembnih trenutkih. Vsak odlomek je bil predstavljen kot zaključena celota, povezana z rdečo nitjo, to je z življenjem, taktinim, kot je.

Se bolj so uspeli prikazati in ponazoriti vsebino igre s poltomo, ki je vladala skoraj ves čas predstave in le tu in tam je oder presekal ozek snop močne reflektorske svetlobe. Tudi glasba je naredila svoje. Bučna, mirna, morda v tonu tragičnosti...

Počasno premikanje igralcev na podiju amfiteatra, nenadna napadalna aktivnost, krsta, ki jo prinesejo na podij, prepirljiva pijanska družba ob kupu steklenic, otožni glasovi, sklonjene glave z neizraznimi in trdimi obrazi, konec — konec življenja.

Predstavo so pripravili scenografka Gordana Gašperin, režiserka Jasna Kunstek, glasbene in svetlobne efekte pa je prispeval Dušan Bračko.

Jožica Bauman

NAČRTI IN DELO KUD ŠTUDENT KULTURNA DEJAVNOST NA UNIVERZI ZAMIRA

Mariborski študenti in srednješolci naredimo za kulturo veliko premalo, skoraj bi lahko trdili, da ne naredimo ničesar. Vsi po vrsti smo nenehno pripravljeni ponavljati velike besede o tem, kako nam je kultura potrebna, kako je koristna in nepogrešljiva, tistega odločilnega koraka do neke akcije pa ne naredimo.

Na višjih in visokih šolah imamo kulturne komisije, ki imajo čudovite načrte. Na papir, za katerega pravijo, da pač prenese vse, napišemo, da bomo v tekočem letu organizirali določeno število likovnih razstav, literarnih večerov, rock in pop koncertov... kaj več pa tudi ne naredimo.

Tolikokrat smo že ugotovili, da si zastavljamo naloge, ki jih nismo sposobni, bolje rečeno, nismo pripravljeni izpolniti. Zakaj delamo tako? Zavedati bi se morali, da neka komisija ne more opravičiti svojega obstoja samo z načrti, potrebne so tudi akcije! Normalno je, da ob takšnem delu ne moremo pričakovati odziva študentov in tako naša kultura drsi v brezno disco klubov, »hausbalov«, popivanja... v najboljšem primeru pač organiziramo brucovanja — tako smo vsaj nekaj naredili, kajne!

Obstojećih načrtov dela torej nismo sposobni izpolniti, zastavimo si torej realnejše plane, poskusimo s širokim pristopom k množici študentov, ki jim nudimo le brucovanja in aprilsko — majske prireditve (o njihovi kvaliteti smo že pisali). Ali jim res ne moremo nuditi nekaj več?

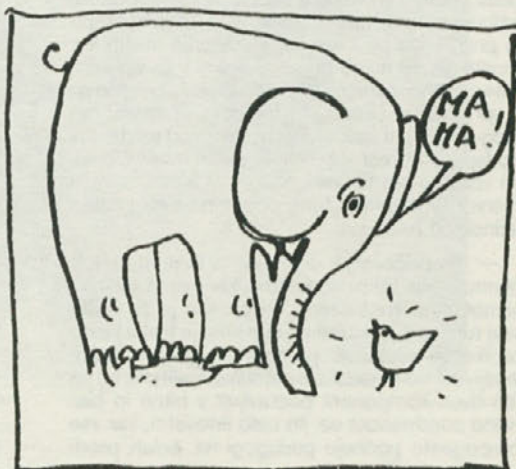
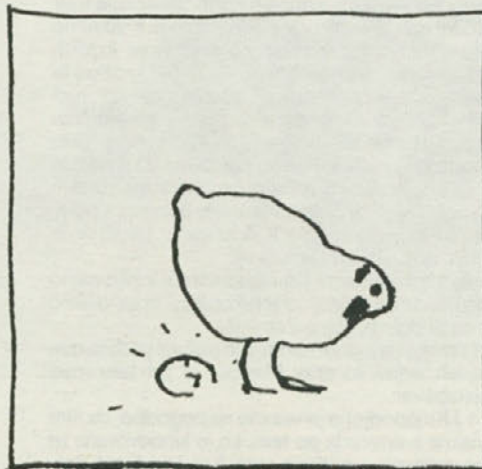
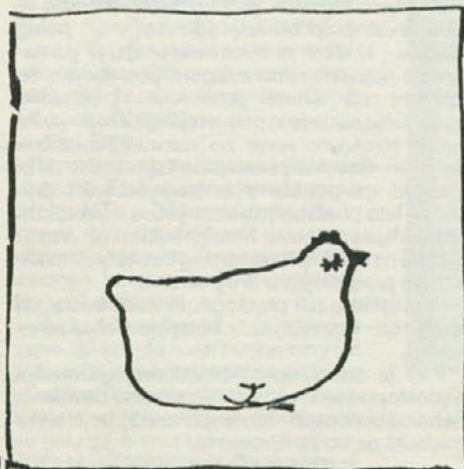
Ko govorimo o študentski kulturi, moramo omeniti ponovni neuspeh ob poskusu uvedbe študentskega gledališkega abonmaja. Ali ni tudi to dokaz nedela naših kulturnih komisij? To je že tretje leto, odkar študentski abonma ne obstaja več. Prej je torej obstajal! V kulturnih komisijah so delali študenti, ki so znali akcijo voditi in jo izpeljati do konca, danes pa takih študentov očitno ni več!

Za neuspeh iščemo najrazličnejše izgovore, med njimi tudi pretirano ceno. Toda, kolegi, to vendar ne drži! Letos je tudi SNG Maribor pokazalo voljo, da se študentski abonma ponovno organizira in je v ta namen postavilo dokaj nizke cene (od 80 — 100 DIN za deset predstav). Prav tako so poiskali ljudi, ki so na univerzi odgovorni za kulturo. Iskali so stike povsod, kjer so upali, da bodo uspeli. Rezultat je enak ničli. Vprašanje, ki se nam lahko po vsem tem kar samo postavi, je, ali niso našli pravih ljudi, ali pa teh na univerzi sploh ni. Morda pa prav v tem grmu tiči zajec.

Organizacija je Ahilova peta kulturne dejavnosti na univerzi. Cela univerza namreč ne premore človeka, ki bi uspel organizirati študentski abonma. Tu se kaže nesposobnost kulturnih komisij, ki ne znajo izpeljati niti lastno zasnovanih niti zahtevanih nalog.

V tem sestavku bi rad zabeležil tudi misel, ki se mi je porodila med razgovorom s predstavnikoma SNG Maribor. Gre namreč za to, da tudi naši pedagogi ne naredijo dovolj, da bi bil razmah kulturnega snovanja in dela širši. Zgoditi se celo, da zaviralno delujejo na nekatere redke pozitivne pobude, ki prihajajo iz študentskih ust, pa tudi iz SNG Maribor v smislu širšega sodelovanja z univerzo. Tako obnašanje vsekakor ne moremo smatrati za pozitivno pedagoško delo. Gotovo je tudi res, da je amfiteater na Pedagoški akademiji tisti, ki je ta takšne namene vse premalo izkoriščen in omejen zgolj na interno uporabo, čeprav je skoraj idealen prostor za kreativno dejavnost študentov.

Zaključiti moram z mislijo, da smo na področju kulture še vedno na začetku in delo nikakor ne more steči. Take neodgovorne in neorganizirane dejavnosti pa si naša univerza ne bi smela privoščiti. Lucijan Vihar

NACIONALNO VPRAŠANJE

Pomen znanstvenega posvetovanja Nacionalno vprašanje v jugoslovanski teoriji in praksi — prispevek Edvarda Kardelja, ki je bilo 5. in 6. novembra 1979 v Banjaluki, bi lahko ocenjevali z vsebinskega vidika pa tudi z vidika pomembnosti posvetovanja kot spodbude za bolj sistematično in bolj organizirano vključevanje jugoslovanske znanosti v proučevanje in reševanje tega izredno zapletenega in aktualnega družbenega fenomena.

Banjaluško posvetovanje prvo tovrstno po smrti Edvarda Kardelja, ki sta ga organizirali univerzi v Banjaluki in Mariboru skupaj s svojim in republiški marksističnimi centri, je to vprašanje postavilo implicitno in eksplicitno na dnevni red. Po svoji zasnovi, pristopu, vsebinski obravnavi, izkazani zavzetosti in izraženi težnji lahko začnemo, da to posvetovanje predstavlja tehtno spodbudo in začetek poglobljene obravnave dragocene zapuščine Edvarda Kardelja, naše ga največjega marksističnega teoretika, stratega naše revolucije in vizionarja izgradnje nove družbe.

Smiselni pristop k obravnavi teme posvetovanja je bil vsekakor: 1. Osvetliti bogato marksistično teoretično misel in več kot 40-letno ustvarjalnost Edvarda Kardelja na področju nacionalnega vprašanja (Zgodovinskorazvojni vidik), in 2/ analitično in teoretično osvetliti sedanjo aktualno problematiko s področja nacionalnega vprašanja z veljavnimi ugotovitvami in ocenami tudi za prihodnje (splošno teoretični vidik).

To seveda ni bila niti enkratno izvedljiva naloga. Če bi posvetovanje ocenjevali s teh kriterijev, potem lahko rečemo, da je bil bolj prisoten zgodovinskorazvojni vidik Kardeljeve misli, nekoliko manj (in premalo) pa je bila prisotna obravnava sedanje aktualne problematike s področja nacionalnega vprašanja in mednarodnih odnosov.

V ospredju pozornosti večjega dela referentov je bilo delo Edvarda Kardelja-Speransa »Razvoj slovenskega narodnega vprašanja« iz l. 1977-1979, ki predstavlja prvo celovitejšo marksistično analizo slovenskega narodnega vprašanja in marksistični pristop k reševanju tega vprašanja nasploh. Delo je nastalo v času, ko je bilo že očitno, da prevzema delavski razred s svojo komunistično partijo odgovornost za usodo svojih narodov. Veličina tega dela je v tem, da je v njem Edvard Kardelj-Sperans v okviru že teoretično razčiščenih stališč KPJ in KPS v času bližajoče se fašistične nevarnosti, opredelil tako dolgoročno in kratkoročno perspektivo in rešitev tega, za slovenski narod in druge jugoslovanske narode tako življenjskega vprašanja.

Edvard Kardelj je v razčiščevanju z nemarksističnimi teorijami in stališči tudi znotraj delavskega gibanja (avstrosocializem, Stalinova Teorija, idr.) reafirmiral marksistično leninistično učenje o nacionalnem vprašanju in ga ustvarjalno dalje razvijal v pogojih neposredne fašistične nevarnosti in bližajoče se proletarske revolucije. Vprašanja nacionalne svobode, suverenosti, lastne državnosti, združene Slovenije, državne skupnosti jugoslovanskih narodov, vloga delavskega razreda v reševanju nacionalnega vprašanja itd., so dobila v Speransu jasno teoretično osnovo in praktično politično usmeritev.

Narodnoosvobodilni boj, socialistična revolucija in celoten povojni razvoj se potrdili pravilnost in daljnovidnost Kardeljevih misli in ocen. Teoretična rešitev nacionalnega vprašanja, ki jo je KPJ s Titom na čelu osvojila že v stari Jugoslaviji in h kateri je prav Kardelj prispeval dragocen delež, je v narodnoosvobodilnem boju in uresničeni samoodločbi jugoslovanskih narodov, da oblikujejo svobodno državo enakopravnih narodov in narodnosti, dobila svojo končno politično rešitev.

Problematika resnične suverenosti delovnega ljudstva in narodov, njihove dejanske enakopravnosti, je dobila v samoupravljanju nove možnosti in pravo vsebino. Edvard Kardelj je kot teoretik in graditelj samoupravljanja tudi na nacionalnem področju odpiral in nakazoval pota reševanja nacionalnega vprašanja neločljivo povezano z nadaljnjim poglobljanjem in utrjevanjem vloge in moči delavskega razreda. Teoretično in politično je opredeljeval tudi nevarnosti, ki so se za delavski razred pojavljale tudi kot nacionalne manifestacije (centralistični unitarizem, nacionalni separatizem, tehnokratizem, liberalizem idr.)

Problematika novih družbenoekonomskih odnosov, svobodnega združenega dela, ki dobiva pravnormativne rešitve v novi ustavi in zakonu o združenem delu, odpira nove vidike tudi v reševanju nacionalnega vprašanja oz. mednarodnih odnosov v okviru jugoslovanske samoupravne federacije. Odprta vprašanja tim, nacionalne samouprave, polnega razvoja posameznih narodov in narodnosti ter jugoslovanskega združenega dela so vsekakor pogloblitveni preokupacije sedanje faze. Kardelj prispevek k reševanju teh zapletenih vprašanj je prav tako izredno dragocen. Titova in Kardeljeva misel, da se samo na temelju polne in samoupravne afirmacije posameznih narodov lahko gradi svobodna in trdna jugoslovanska skupnost, narekuje potrebo sinhronega delovanja vseh ustvarjalnih sil na različnih področjih nacionalne biti (ekonomske, politične, znanstvenem, kulturnem, jezikovnem idr.), kakor tudi v jugoslovanskem okviru.

Posvetovanje v Banjaluki je bolj ali manj zajelo vso to bogato problematiko, o čemer govori veliko število referatov in razprav (40 referatov in več kot toliko razprav). Nekoliko različno je bil osvetljen Kardeljev teoretični prispevek v analizi posameznih vsebinskih elementov fenomena naroda (politični, ekonomski, prostorski, kulturni, jezikovni, religijski, moralni) s tem da je bil v ospredju pravopolitični vidik. Osvetljen je bil tudi prispevek Kardelja v teoretični konfrontaciji z nekaterimi nemarksističnimi teorijami (npr. teorija o socialističnem narodu) in nesamoupravnimi težnjami (npr. težnjami cerkvenih krogov muslimanskih — podrejeni si nacionalno vprašanje).

Referenti iz Maribora, Slovenije se obravnavali predvsem naslednje te-

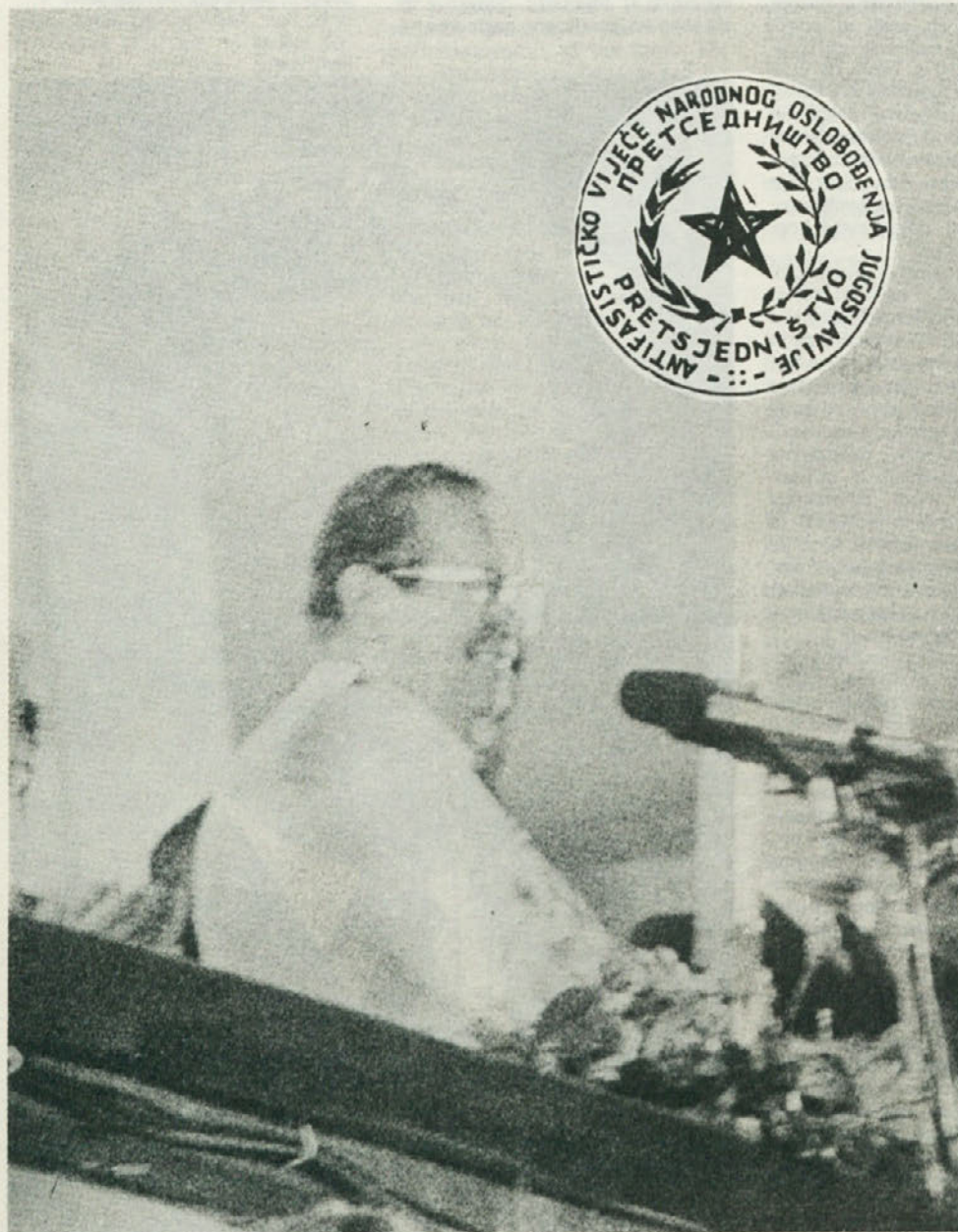
me: Kardeljevo oceno in stališča o vlogi religije, vloga federacije, pogojevanost, motivacijo in pomen Speransa, problematiko Slovencev kot narodnostnih manjših v zamejstvu, problem Romov, problematiko kulture, problematiko narodov v samoupravljanju, teoretični vidiki razvoja naroda, nekatere ekonomske vidike in probleme nacionalnega jezika. Čeprav so bili nekateri vidiki manj temeljito obravnavani (npr. ekonomski), je bil delež Slovenije zapažen in tehten.

Ob koncu velja zabeležiti še izražene težnje in želje posvetovanja, da so s sistematičnim in kontinuiranim znanstvenim obravnavanjem zapuščine Edvarda Kardelja nadaljuje in tako sled njegovemu marksističnemu pristopu in ustvarjalnemu delu.

Zvonko Cajnko

„NOCOJ SE BO V DOMU KULTURE ODVIJALO
 II. ZASEDANJE AVNOJ-a.
 NA TERITORIJU JAJCA NE SME BITI LUČI, V DOMU
 KULTURE PA MORA BITI SVETLOBA VSO NOČ.
 POLEG TEGA JE POTREBNO IZVRŠITI
 NAJUČINKOVITEJŠO ZATEMNITEV DOMA
 ZARADI ZAŠČITE PRED
 MOREBITNIM SOVRAŽNIM NAPADOM IZ ZRAKA.“

Takšno direktivo je dobil 29. novembra 1943 tehnični odsek vrhovnega štaba. Naloga sama je bila zelo odgovorna, saj je sovražnik ugotovil, da se v Jajcu dogaja nekaj pomembnega, to pa je hotel z bombardiranjem zmotiti, po možnosti pa celo preprečiti. Toda naloga je bila uspešno opravljena in drugo zasedanje AVNOJ je steklo...

Osnovno vprašanje je bilo postavljeno okrog tvorbe takšnih narodnih organov — političnih, zakonodajnih in izvršnih — ki bodo sposobni premagati vse probleme v dani situaciji, ki bodo dostojno predstavljali narode Jugoslavije tako v domovini kot zunaj nje in bodo sposobni preprečiti vsak poskus, ki bi hotel onemogočiti uresničevanje teženj, za katere je naš narod prelil v narodnoosvobodilni borbi toliko krvi.

V skladu s temi cilji je drugo zasedanje AVNOJ sprejelo ustrezne akte, od katerih je v prvi vrsti pomembno omeniti deklaracijo kot osnovni dokument tega zasedanja. V petih točkah, s katerimi se deklaracija končuje, so zajete zgodovinske odločitve narodov cele Jugoslavije.

»... AVNOJ, kot najvišji in edini pravi predstavnik volje vseh narodov Jugoslavije, je sklenil:

1. da se AVNOJ konstituira v vrhovni zakonodajni in izvršni predstavniški organ Jugoslavije kot vrhovni predstavnik suverenosti narodov in države Jugoslavije kot celote in da se postavi Nacionalni komite osvoboditve Jugoslavije kot organ z vsemi lastnostmi narodne vlade, preko katerega bo AVNOJ izvrševal svojo izvršno funkcijo;
2. da se izdajalski jugoslovanski ubežni vladi odvzamejo vse pravice zakonite vlade Jugoslavije kjerkoli in pred komerkoli;
3. da se pregledajo vse mednarodne pogodbe in obveznosti, ki jih je sklenila v imenu Jugoslavije ubežna vlada v inozemstvu, da se preklicajo ali ponovno sklenejo ali odobrijo, mednarodne pogodbe in obveznosti, ki bi jih v bodoče eventualno še sklenila ubežna vlada, pa se ne priznajo;
4. da se Jugoslavija zgradi na demokratičnem federativnem načelu kot državna skupnost enakopravnih narodov;
5. da se vsi ti sklepi formulirajo v posebnih odlokih AVNOJ-a.»

Med temi sklepi je vsekakor najvažnejši prvi, s katerim se AVNOJ, ki se je v procesu narodnoosvobodilne vojne razvil v »vrhovnega predstavnika suverenosti narodov in države Jugoslavije kot celote«, konstituira v vrhovno zakonodajno

in izvršno narodno predstavniško telo. Iz svoje sredine izbira predsedstvo, ki med dvema zasedanjema opravlja vse funkcije AVNOJ. Izvršno funkcijo je opravljal poseben organ, ki je imel vse lastnosti začasne vlade. V duhu te deklaracije so tudi vsi drugi akti, ki so bili sprejeti na zasedanju: o izgradnji nove Jugoslavije na federativnem principu, o priznanju narodnoosvobodilni vojski, o podelitvi naziva maršal tovarišu Titu...

»Z namenom, da se tovarišu Titu, vrhovnemu komandantu, podeli priznanje za genialno vodenje operacij narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije, za sposobnost ter vztrajnost, ki ju je pokazal v njenem nastajanju in vojaškem ter političnem dvigovanju do današnje stopnje, ter na osnovi sklepa AVNOJ-a, z dne 29. novembra 1943, o uvedbi naziva maršal v narodnoosvobodilni vojski in sprejemajoč predlog plenuma II. zasedanja AVNOJ-a

Predsedstvo AVNOJ-a odloča, da se tovarišu Titu, vrhovnemu komandantu narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije dodeli naziv MARŠALA JUGOSLAVIJE

na čelu z delavskim razredom predstavljali »vladajoči razred«, prav tako pa je tudi predstavnik vseh narodov Jugoslavije v smislu različne nacionalne pripadnosti.

Suverenost moramo obravnavati tudi kot družbenopolitično kategorijo, ki bo pokazala, kdo je politični nosilec državne oblasti določene države. V našem primeru je ta nosilec narod. Svojo oblast uresničuje prek svojih predstavniških teles, narodnoosvobodilnih odborov, ... in AVNOJ kot najvišjega narodnoosvobodilnega odbora, pa tudi prek cele vrste institucij direktne demokracije.

Kot najvišji narodnoosvobodilni odbor in kot predstavnik suverenosti narodov Jugoslavije je bil AVNOJ obenem tudi vrhovni državni organ. Bil je na čelu naroda, ki je svojo državno organizacijo zasnoval na demokratičnem načelu enotnosti vlade, zato je moral tudi AVNOJ odražati to načelo. Uresničil ga je s skupščinskim sistemom vladavine.

Karakteristike organizacije AVNOJ kažejo, da je bil najvišji organ države, katere struktura je bila zasnovana na sistemu narodnoosvobodilnih odborov. Njegova dejavnost je po svojem obsegu in zajemajočih področjih jasno kazala, da gre za dejavnost najvišjega državnega organa. Izdajal je akte ustavnega in zakonskega značaja ter akte, ki so po svojih značilnostih podobni tistim, ki jih v praksi pogosto imenujejo »akti vlade«.

Problem mednarodnega priznanja se je pojavil po drugem zasedanju, ko je bilo sklenjeno, da namesto ubežne vlade opravlja funkcijo mednarodnopravnega subjekta AVNOJ in da se ubežni vladi odvzamejo vse pravice, da bi predstavljala narode Jugoslavije. AVNOJ je namreč predstavljal zakonito, vendar v svetu še nepriznано vlado. Velike sile so sicer priznavale našo narodnoosvobodilno borbo, vsaka na svoj način pa so se izrekale proti revolucionarnim spremembam v Jugoslaviji. Proti njim sicer neposredno niso mogle nastopiti, zato pa so se poskušale vmešati v notranjo politiko Jugoslavije z nepriznavanjem njene vlade. Da bi ta problem rešil, se je Nacionalni komite osvoboditve Jugoslavije poskušal sporazumeti z ubežno vlado in dosegel, da se je »diplomatska kontinuiteta« prenesla na AVNOJ, ki je tako dobil mednarodno priznanje.

Sklepi drugega zasedanja AVNOJ so v času in pogojih, v katerih so bili sprejeti, predstavljali prvo, začasno in revolucionarno ustavo nove Jugoslavije. Skoraj vse do leta 1946, ko je bila sprejeta ustava FNRJ, so bili ti sklepi osnovni vir ustavnega sistema in prava.

Ko govorimo o sklepih drugega zasedanja, mislimo predvsem na tiste osnovne sklepe, ki skupaj z deklaracijo kot političnim dokumentom karakterizirajo ustavnopravno osnovo. Z njimi se je vsebinsko določala nova oblika državne ureditve, to je federativne ureditve, posredno pa so bili narodnoosvobodilni odbori določeni za

osnovo te ureditve. Določal se je tudi položaj in organizacija najvišjih organov AVNOJ, njegovega predsedstva in Nacionalnega komiteta osvoboditve Jugoslavije, položaj glede na mednarodno pravo in takratne mednarodne odnose, vzpostavljena je bila kontinuiteta novega pravnega sistema...

Sprejeti sklepi potrjujejo tvorbo novega političnega sistema in državne organizacije, kažejo pa tudi na to, da je šlo za sprejemanje aktov z ustavno vsebino in značajem.

Ce proučujemo revolucijo samo in njene faze, posebno pa drugo zasedanje AVNOJ, vidimo realizacijo vrste anticipacij velikih politično-filozofskih mislecev, še posebno Marxovih, Engelsovih in Leninovih teoretičnih pogledov in stališč, njihovih vizij o pogojih, poteh, oblikah in zakonitostih izgradnje posameznih faz in institucij.

Sklepi drugega zasedanja vsekakor niso nastali neodvisno od spremenjenih odnosov v jugoslovanski družbi, neodvisno od zmage revolucije. Družbeni tokovi, ki so privedli do sprememb v odnosih, predvsem v političnih odnosih oblasti in upravljanja, so utrdili poti izgradnje osnovnega političnega sistema, novih načel in institucij. Na ta način so ti družbeni tokovi vplivali na tvorbo novega sistema političnih in drugih odnosov, ki je dajal zgodovinske osnove za novo ustavnost oziroma za neko novo ustavo.

Sistem oblasti na osnovi narodnoosvobodilnih odborov je v svojem nadaljnjem razvoju že jasno predpostavljaval samoupravljanje. Principi federativne ureditve mednarodnih odnosov, pa tudi niz drugih principov in institucij, so jasno izražali spremenjene odnose, pa tudi samo ureditev teh odnosov na novih osnovah.

Jugoslovanska revolucija je ustvarjanje novega političnega sistema usmerila v izgradnjo novih, na socialistični osnovi vzpostavljenih odnosov med narodi po načelu samoodločbe. Ves politični sistem in državna organizacija sta dobivala jasno opredeljena obeležja federativne ureditve. Ta se je razvijala v sklopu procesa, ki je izražal težnjo po dejanski socialistični demokraciji in ustvarjanju samoupravnih oblik diktature proletariata; samoupravljanje pa je iz načela socializacije ekonomskih in političnih odnosov sčasoma preraslo v družbeni odnos.

Tako je jugoslovanski federalizem v toku svojega razvoja prerastel v samoupravni federalizem, po tej poti pa ga še danes zavestno usmerjamo.

Vera Damjan

*Uporabljena literatura:
Dr. Vojislav Simović: AVNOJ — pravno politična studija
Života Kamperelić: Velike odloke
Josip Broz Tito — govori i članci
1941—1957*

Jugoslovanska socialistična revolucija je morala rešiti vprašanje oblasti, ukinila je predvojni državni sistem in ustanovila svoje organe, ki so nakazovali ureditev bodoče države. Ta se je organizacijsko izgrajevala po zgledu narodnoosvobodilnih odborov, ki so bili organi revolucije in osnovni organ nove države. Z zmago delavskega razreda in z ustvarjanjem njegove države so ti organi resnično nakazali obliko nove socialistične države.

Postavljalo pa se je tudi nacionalno vprašanje, ki ga je bilo treba rešiti v skladu s socialistični načeli. Revolucionarna narodnoosvobodilna borba, ki je morala rešiti osnovna protislovja buržoazne družbe v Jugoslaviji in vzpostaviti novi družbenopolitični in državni sistem, je morala na tej isti osnovi rešiti tudi nacionalno vprašanje. V tem pogledu je izhajala iz marksistično-leninističnega načela samoodločbe, s čimer je potrdila princip federativne ureditve kot enega od osnovnih načel izgradnje nove države. Kasnejši nastanek nove državne organiziranosti, ki je pravno zasnovan na sklepih AVNOJ, pravzaprav predstavlja samo nadaljnji razvoj tej smeri.

Ce hočemo analizirati naravo AVNOJ, moramo raziskati eno od njegovih osnovnih karakteristik — karakteristiko AVNOJ kot »vrhovnega predstavnika suverenosti narodov in države Jugoslavije kot celote« in v zvezi s tem najvišjega organa oblasti. Zgodovinsko gledano se je AVNOJ zahvaljujoč uspešni narodnoosvobodilni vojni razvil v predstavnika narodne suverenosti. Osnovni družbeni sloji, na čelu z delavskim razredom, so predstavljali suveren narod, ki je določal karakter revolucionarnega procesa in države, ki je nastala kot rezultat tega procesa. Tako je moral imeti tudi organ, ki je predstavljal suverenost tega suverena naroda, vse značilnosti v skladu z organizacijsko strukturo nove državne ureditve. Prav zaradi teh značilnosti pa je AVNOJ suvereni organ nove Jugoslavije tudi s pravnega sališča.

Po svoji strukturi je AVNOJ skupščina, sestavljena iz delegacij posameznih jugoslovanskih narodov oziroma njihovih nacionalnih predstavniških teles. Zato je istočasno tudi predstavnik narodov v sociološko-razrednem smislu, se pravi v smislu določenih družbenih slojev, ki so

Še naprej vam predstavljamo pesnike z letošnje Mlade Struge. Tokrat mlajšega makedonskega pesnika Veleta Smilevskega, in troje beograjskih pesnikov: Slobodana Zubanovića, Bratislava Milanovića in Miloša Komadina.

VELE SMILEVSKI

Prvi izhod

Na začetku je bil človek — nem.
Šele potem je nastala Grda Ledena
Gora Evropa.
Zgubljena v peni k miru,
k svetlobi meteorja,
ki je bil nekoč vrtinec.

Potem je nastala Azija: sonce,
ki je treznilo sokola;
bič, ki ni segal
dlje od noči. Tam je bil vzhod,
tam je Evropa izdihovala dan.

Ptica se je predajala planini,
ki je v cvetu stala nasproti vetra,
polna peloda in morij,
z ribami, ki se premetavajo
kakor topli jezik nemega človeka.

Sestopanje v Budvo

Vrela voda v telesih kipi,
prevrača nas pod hladno grivo zraka,
na odpadu polomljenih nebesnih
stopnic.
Stoletje škriplje, pod njim drugo —
mumija;
onemogle ribe nam plavajo v govoru.

Izviri v ostrih dotikih s pticami
plamenijo kakor zveneče kosti groma.
Spodaj v temelju svetloba.
V jajcu marmorne ptice
je velika dver, skozi katero je treba

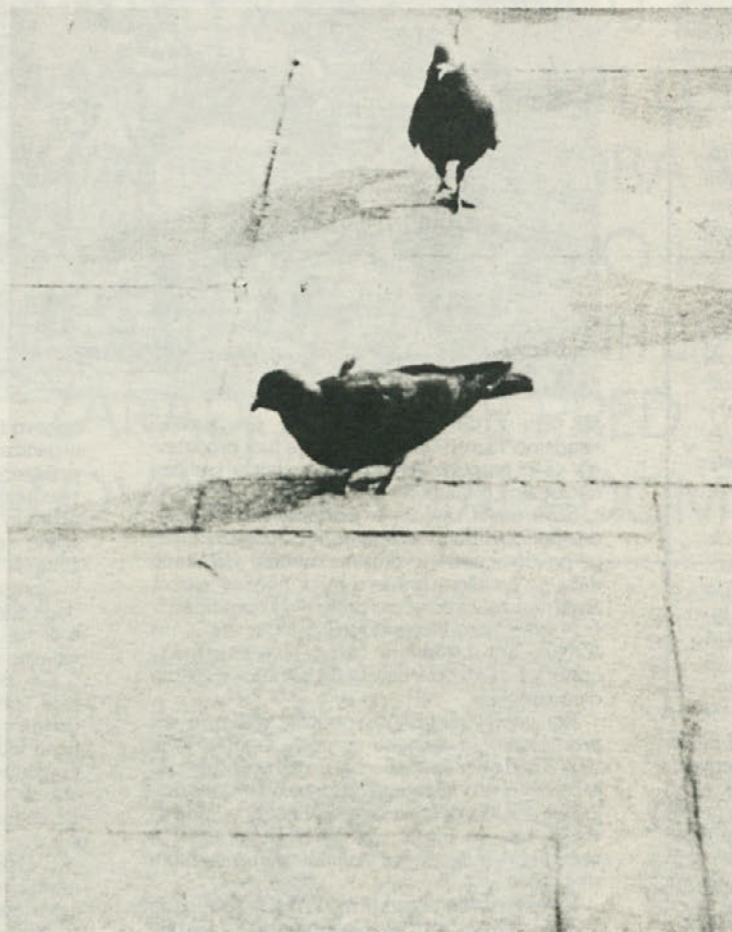
sestopiti. In tam: ženske in otrok, ki
črkuje
z zmedenim korenem v srcu muzeja.
Zgoraj zemlja, spodaj nebo.
Vrača nas zanos opustelega mesta.
Stopnice pokajo, na nebu prasketa
ogelj.

Dojranski psalm

Zapuščamo tok tople vode,
ki modro spodjeda dom.
Oblaki ptic nam zasipajo oči
s peskom z orumenelega in mehkega
stolpa
do njegove končne oblike v nas.

Ostri sijaj stopljene rude
se zaletava v sijaj oči
in je zato mračno v sobi,
zato temno srce na hribu kljuva,
kljuva kamen slavčevo srce.

Žarka je svetloba, ki se poigrava
in maha z grbe čudaškega dne.
Zapuščamo tok tople vode,
žareča ruda nam pod kožo liže
kakor meč — odsev ptice v pada-
nju . . .

MILOŠ KOMADINA

Tujec je prišel v naše mesto (Faust)

Tujec je prišel. Tujec v našem malem
mestu.
Tujec — od ušesa do ušesa —
šepetaje.
Prišel; to je On: pogledi skozi žaluzije.

Hodi po ulici v ničemer različen,
hodi, toda tudi v hoji ima nekaj
tujskega,
svobodno gre s smelim in zainteresi-
ranim pogledom,
a na čelu se mu blešči nevidni znak
— Tujca.

Starke uganjujejo njegovo poreklo.
Ženske ga srečujejo, prestrezajo in
krožijo okoli njega.
Ne spušta pogleda, toda tudi gleda
jih ne.
Dekleta ga sanjajo, moški ga sovraži-
jo in se ga boje.
Postal je idol fantičev.

Naše mesto je malo. Nihče ne ve, kje
se je namestil.
Pojavlja se zgodaj jutraj okrog trga,
opoldne kupuje v lekarni zdravila,
zvečer nenadoma zginja z glavne
ulice
tudi ob največji pozornosti prisotnih.

Bila je noč, toda moja mračno sobo
je osvojila svetloba
brez izbire, svetloba zlatih iglic.

Nihče ni potrkal. Odprl sem vrata. To
je bil On.

V naročje mi je vrgel nekaj podobne-
ga trem kačam,
v istem trenutku sem opazil zavite
papirnate trakove,
pohodil sem jih in jim s prstom kot z
nožem odsekal glave.

Oba sva se nasmejala obojestranske-
mu strahu, se rokovala.

Vstopil je in celo noč sva se pogovar-
jala.
Prišel je zaradi mene.

Odšel je pred jutrom.

Nisem mu rekel in ni vedel, da sem
ves čas
v svoji drugi roki trdno stiskal oster
nož.

PS: Odtlej me prebivavci mesteca
čudno pogledujejo,
prezirljivo me gledajo, boje se me.
Tudi tebe prav gotovo zanima vsebina
najinega pogovora.
Mar ne?

SLOBODAN ZUBANOVIĆ

Prodajavec ostrig

vem, da je to več kakor vse,
kar sem prebral v življenju:

OkO,
ki mi s prodajne mize vpija oko.

Okolne luskinе so ničevne
proti sijaju vseh zenic.

Vzklikam ime: Ostrige,
znojno kakor zrak na mehkem
nebu.

Barantam. Tvegam.
Dolgo sem sanjal plovbe.
Galeje. Pristanišča.
Bredel vzdolž obale.

Srečen moj nož,
s katerim te bom odprl,
in kis, ki te bo preлил.

BRATISLAV MILANOVIĆ

Giordano Bruno

Samo stvari spreminjajo čud, učitelj,
roditelji španskega škornja — ne,
krstniki ljudstev, vode, ognja
in pramatere zemlje — ne.

Si mar tu solil kruh, razreševal
zakone,
kjer šepetaje pravijo: **eppur si
muove,**
ker so klečali za peščico svojega
najbolj gorljivega olja.

Ljubim tvojo svetilko na mizi,
na njej grejem svoje mrtve ustnice,
z izpuljenimi podočniki in venci
azbestnega mesa krasim dolgoletno
ljubico.

In ne odgovarjaš, ko se svetiš na
rovobih
drugačnega kolesa, plešastemu hudi-
ču,
z mojimi žabjimi rokami, zvezanimi na
obroč,
glavi, ulovljeni v žični čeladi
s poli (+) plus in (—) minus.

Samo stvari spreminjajo čud, učitelj,
tisti, ki so polni mulja, — ne,
tudi mnogo let pozneje ne,
tudi mnogo let pozneje ne.

JANKO FERK

Rojen 1958. Živi v Podgradu na Klopinskem jezeru. Maturant Slovenske gimnazije v Celovcu.

S pisanjem se ukvarja od štirinajstega leta naprej. Piše pesmi in prozo v slovenščini in nemščini. V slovenščini pretežno pesmi, v nemščini prozo.

Doslej je objavjal v literarnih revijah in časopisih kot »Pogovori«, »Dijaški glas«, »Plamen«, »Mladje«, »Die Republik«, »Problemi«, »Naš tednik« in številnih drugih.

Je soizdajatelj dokumentacij: »Dokumentacija o profesorju doktorju Francetu Ciganu«, »Koroški dnevniki v zrcalu pisma bralcev« in »Doktor Vospersnik med dvema Heimatdienstoma«. Razen tega je objavjal v pesniški zbirki »POKUSINA«, nastopil v RTV Ljubljana, »Radio Valcanale« in na številnih Literarnih branjih.

1978 Dvojezična pesniška zbirka »Hladni ogenj / Kühles Feuer«

n a z o r

ali v tujini
ali doma
če ljubim
če sovražim
od pravega
od bistvenega
od največjega
nikoli ne bom popustil
ne bom
tudi če me razdelijo na deset delov
ne

ustrelite me
materinskega jezika
ne bom izdal
nikoli

zvest bom prisegi
dvajsetisoč dni
in več
če so dobri
ali slabi

od prvega dihljaja
prvega požirka
materinskega mleka
prve
svoje besede

če kdo namerava
uničiti
moj materinski jezik
bo moral
najprej
uničiti
moje srce

ekstaza slovenca

kot koroški slovenec
izrazito intenzivno
doživljam
slovensko čustvo
težka in stara
slovenska kri
me trdo veže
na koroško zemljo

upajoč
v boljšo slovensko bodočnost
odpustim
veliko nemško krivdo

baseno angelu

angel
ni pel
pozavne
ampak trobento

sodil je
v hromo središče
vsega nesrediščnega

ležal je
mirno zlomljen na podiju

zlom
svojih peruti
mu j dokončno
snel temno krinko

gledal je slepo
v nedogled
in padel
iz nezavesti

pesnik – pisatelj

pred
procesom pomiritev
je imel
globlji kritičen pogled

bil je
pesniški
sanjaški
socialno demokratski
ottakrinški
erotično pripovedni
šentflorjanski
avtobiografski

bil je
silovit izbruh čustva
in
subjektiven umetnik

definicija

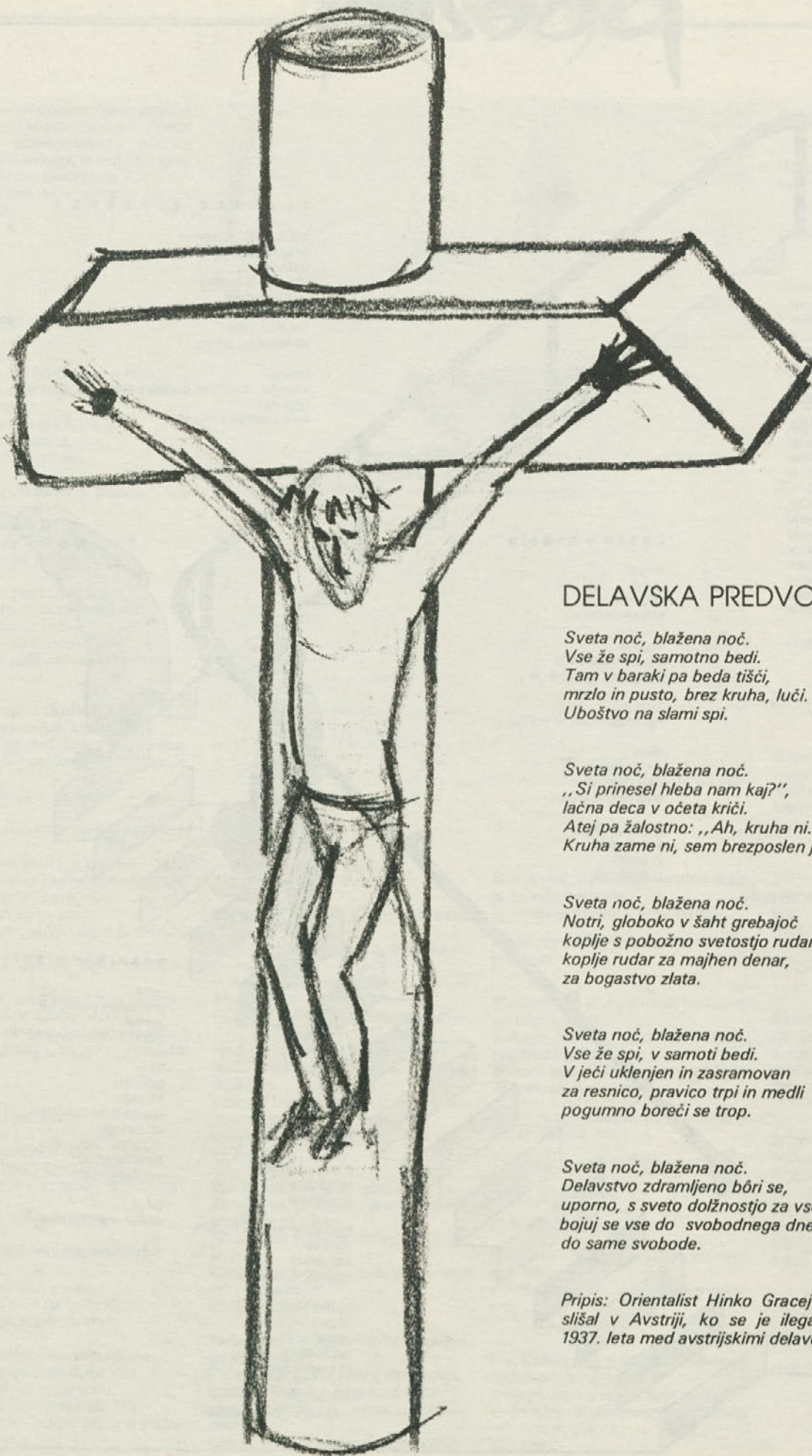
s prepričanjem
in ponosom
je ugotovil

tega si ne morem dovoliti
da bi to
kar delam
smatral za nesmiselno

to definicijo
je zanesel kričaje
v mrzli
neplo doviti
in majhni svet

kot amen
na koncu dolge molitve

Ueberrman

DELAVSKA PREDVOJNA SVETA NOČ

*Sveta noč, blažena noč.
Vse že spi, samotno bedi.
Tam v baraki pa beda tišči,
mrzlo in pusto, brez kruha, luči.
Uboštvo na slami spi.*

*Sveta noč, blažena noč.
„Si prinesel hleba nam kaj?“
lačna deca v očeta kriči.
Atej pa žalostno: „Ah, kruha ni.“
Kruha zame ni, sem brezposlen jaz.*

*Sveta noč, blažena noč.
Notri, globoko v šaht grebajoč
koplje s pobožno svetostjo rudar,
koplje rudar za majhen denar,
za bogastvo zlata.*

*Sveta noč, blažena noč.
Vse že spi, v samoti bedi.
V ječi uklenjen in zasramovan
za resnico, pravico trpi in medli
pogumno boreči se trop.*

*Sveta noč, blažena noč.
Delavstvo zdramljeno bôri se,
uporno, s sveto dolžnostjo za vse,
bojuj se vse do svobodnega dne,
do same svobode.*

*Pripis: Orientalist Hinko Gracej je pesem
slišal v Avstriji, ko se je ilegalno mudil
1937. leta med avstrijskimi delavci.*